

รัฐสภาสาร

ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ 2526 ISSN 0125-0975

เรื่องในเล่ม

ลักษณะนิสัยแบบไทยที่ขัดขวางการปกครองตามระบอบ

ประชาธิปไตย

1

พรรคการเมืองของไทย

27

การเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

56

อนาคตนิยมกับการพัฒนาประเทศ

62

LIRT

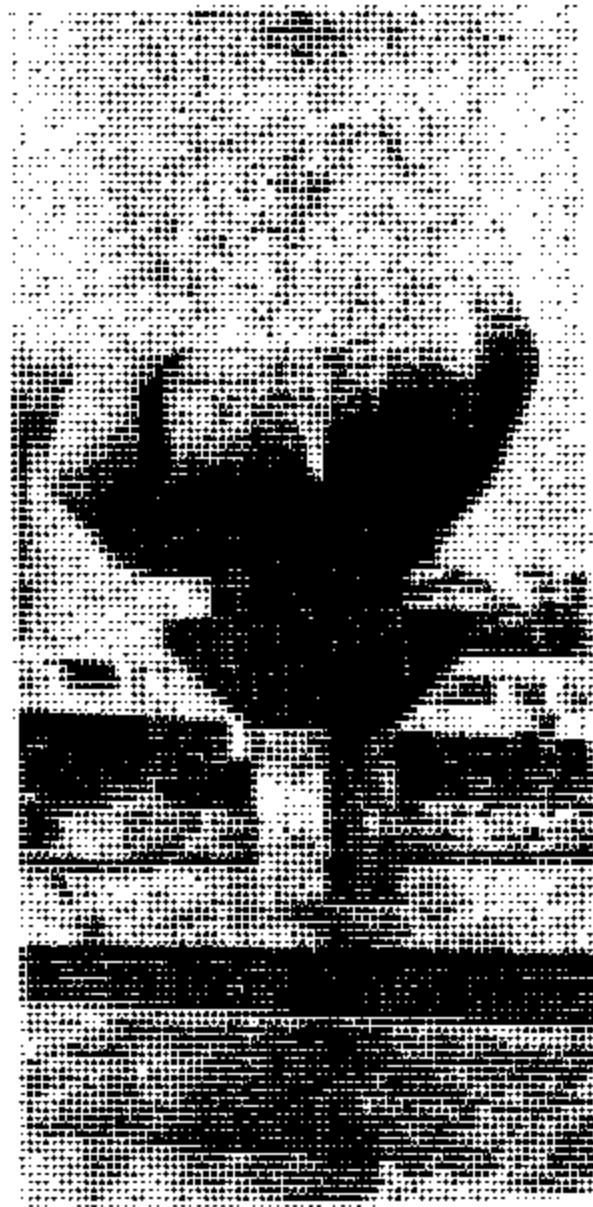
Legislative Institutional Repository of Thailand

วัตถุประสงค์ ● เพื่อเผยแพร่ระบอบประชาธิปไตย ● เพื่อเสนอข่าวสารวิชาการในวงงานรัฐสภาและอื่น ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ																											
สำนักงานหนังสือพิมพ์รัฐสภา สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา ถนนอุทองใน ดุสิต กรุงเทพฯ โทร. ๒๔๒๖๔๔-๔๔ ต่อ ๒๒๔	นายบุรีรักษ์ นามวัฒน์ บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา นายมนตรี ตันทวิรัตน์ นางสาวสุวิมล ไตรสุวรรณ ผู้ช่วยบรรณาธิการ นางสาวอรินญา กীরติพงศ์ไพบูลย์ ผู้จัดการและสมทบผู้พิมพ์																										
พลตรี กระวี สุทัศน์ ณ อยุธยา ผู้อำนวยการ ร้อยตรี ปณิธาน เลิศฤทธิ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ที่ปรึกษา <table border="0"> <tr><td>นายอาสา</td><td>ทรัพย์อนันต์</td></tr> <tr><td>นายประยูร</td><td>สถาเขตร์</td></tr> <tr><td>นางสาวบังอร</td><td>อิมโอชา</td></tr> <tr><td>นายประเสริฐ</td><td>ดวงวิชัย</td></tr> <tr><td>นางพรรัตน์</td><td>หม่อมพัยค์</td></tr> <tr><td>นางสาวกอบกุล</td><td>ศรานนท์</td></tr> <tr><td>นายภราดา</td><td>บุรณศิริ</td></tr> <tr><td>นายสุพงศ์</td><td>ศิริพูนเกียรติ</td></tr> <tr><td>นางอุบลวรรณ</td><td>พันธ์คำ</td></tr> <tr><td>นายวุฒินันท์</td><td>ยังวิริยะ</td></tr> <tr><td>นายอุดม</td><td>พลอยสังวาลย์</td></tr> <tr><td>นายแผ้ว</td><td>หม่อมพัยค์</td></tr> <tr><td>นายธนู</td><td>บุญยรงค์</td></tr> </table>	นายอาสา	ทรัพย์อนันต์	นายประยูร	สถาเขตร์	นางสาวบังอร	อิมโอชา	นายประเสริฐ	ดวงวิชัย	นางพรรัตน์	หม่อมพัยค์	นางสาวกอบกุล	ศรานนท์	นายภราดา	บุรณศิริ	นายสุพงศ์	ศิริพูนเกียรติ	นางอุบลวรรณ	พันธ์คำ	นายวุฒินันท์	ยังวิริยะ	นายอุดม	พลอยสังวาลย์	นายแผ้ว	หม่อมพัยค์	นายธนู	บุญยรงค์	การส่งเรื่องลงรัฐสภา ส่งที่บรรณาธิการหนังสือรัฐสภา ศูนย์บริการเอกสารและค้นคว้า สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา โทร. ๒๔๒๖๔๔-๔๔ ต่อ ๒๓๗
นายอาสา	ทรัพย์อนันต์																										
นายประยูร	สถาเขตร์																										
นางสาวบังอร	อิมโอชา																										
นายประเสริฐ	ดวงวิชัย																										
นางพรรัตน์	หม่อมพัยค์																										
นางสาวกอบกุล	ศรานนท์																										
นายภราดา	บุรณศิริ																										
นายสุพงศ์	ศิริพูนเกียรติ																										
นางอุบลวรรณ	พันธ์คำ																										
นายวุฒินันท์	ยังวิริยะ																										
นายอุดม	พลอยสังวาลย์																										
นายแผ้ว	หม่อมพัยค์																										
นายธนู	บุญยรงค์																										
	บอกรับเป็นสมาชิก ส่งเงินล่วงหน้าในนามผู้จัดการไปยัง สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา โดยส่ง เช็คไปรษณีย์ หรือธนาณัติ ส่งจ่าย ณ ที่ทำการไปรษณีย์ดุสิต																										
	กำหนดออก เดือนละหนึ่งฉบับ อัตราค่าบำรุง ปีละหกสิบบาท ครึ่งปีสามสิบห้าบาท																										
พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย ๔๑๐/๑๐-๑๓ ถนนเจริญสนิทวงศ์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑ โทร. ๔๒๔๔๕๕๓, ๔๒๔๐๖๕๔ นายถวัลย์ ปวินวิวัฒน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๒๕																											

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

ลักษณะของชีวิตสังคมไทยในโบราณเป็นมรดกตกทอดมาตั้งแต่ประเทศไทย
ยังมีความร่มรื่นด้วยแมกไม้ น้ำใสไหลผ่าน ความโอบเอ้ออารีที่ปรากฏบนรอยยิ้มของ
ชาวบ้าน พึ่งพาอาศัยกันและกัน มีชีวิตเพื่อวันพรุ่งนี้อย่างสงบเงียบ การปกครองเป็น
เรื่องของผู้เป็นประมุขแต่ผู้เดียว ชีวิตแบบไทย ๆ คงเหลือไว้แต่ความทรงจำเท่านั้น ใน
ปัจจุบัน ซึ่งมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
ลักษณะสังคมไทยจึงสวนทางกับวิธีการปกครองแบบใหม่ ซึ่งประชาชนเป็นผู้เป็นเจ้าของ
ประเทศ เป็นผู้มิตสิทธิในการปกครองบ้านเมือง อะไรที่เป็นอุปสรรคที่ทำให้การพัฒนา
ประชาธิปไตยไม่บรรลุถึงเป้าหมาย น่าที่จะให้ความสนใจ แก้ไข เพื่อจรรโลงการปกครอง
ในระบอบนี้ยั่งยืนสืบไป ข้อเขียนของอาจารย์ นิยพวรรณ วรณศิริ เรื่องลักษณะนิสัยแบบ
โดยมิขัดขวางการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อาจจะเป็นข้อเขียนที่สะกิดใจรุนแรง
ไปบ้างในบางตอน แต่ว่าก็เป็นเรื่องที่น่าพิจารณากันอีกทัศนะหนึ่งที่มองสังคมและการ
ปกครองระบอบประชาธิปไตย

บรรณาธิการ

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

ลักษณะนิสัยแบบไทยที่ขัดขวางการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตย

โดย อาจารย์ นิยพรรณ วรรณศิริ

ประเทศไทยมีระบอบการปกครองตามกฎหมายและตามตัวหนังสือว่าเราปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยเริ่มต้นมาจากรปี พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นเวลา 50 ปีมาแล้ว แต่จากหลักฐานที่รู้ ๆ เห็น ๆ กันในเชิงปฏิบัติแล้ว เราไม่มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่จริงจังเลย เพราะประชาธิปไตยของเรานั้น อำนาจสูงสุดหาได้มาจากปวงชนชาวไทยไม่ อำนาจสูงสุดของเรามาจากบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งมีสมาชิกไม่กี่คน กลุ่มบุคคลเหล่านี้ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาให้อำนาจนั้นกลุ่มแล้วกลุ่มเล่า นโยบายการปกครองประเทศก็ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์และความพอใจของกลุ่มบุคคลดังกล่าวเท่านั้น ดูเหมือนว่าคนไทยไม่น้อยกว่า 80% ยังไม่รู้เลยว่า “ประชาธิปไตย” นั้นคืออะไรกันแน่ ถึงแม้ว่าคำคำนี้จะติดปากคนทั่วประเทศ แต่ก็จับประเด็นไม่ได้ว่าหมายความว่าอะไร นอกจากผู้ไม่รู้มีถึงประมาณ 80% แล้ว ผู้รู้อีก 20% นั้นก็ยังรู้กันไปคนละทิศละทาง บางคนรู้ทางทฤษฎี ว่าที่แท้จริงนั้นคืออะไรแต่พอเวลาปฏิบัติกลับทำไปเสียอีกอย่าง ที่เป็นดังนี้เพราะคนไทยติดข้องอยู่กับระบบเก่า ๆ ระบบที่มันเป็นระบบทางสังคม (Social System) ซึ่งประกอบขึ้นด้วยระบบค่านิยมเป็นพื้นฐาน ระบบค่านิยมก็ไปเป็นรากฐานของระบบย่อยอื่น ๆ ลงมา เช่น ระบบข้าราชการไทย ระบบการศึกษาของสังคมไทย และ ระบบครอบครัว เป็นต้น

Ph.D (Cadidate) Kansas University อาจารย์ประจำภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะ
สังคมวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ระบบทางสังคมของไทยนี้เองที่ไปเพาะนิสัยเคยชิน เคยตัวให้คนไทยเป็น
อย่างมาก ทำให้คนไทยคว้านที่จะเปลี่ยนแปลงใด ๆ สิ่งใดก็ตามที่อยู่กับคนมานานจนเกิด
ความเคยชินขึ้น แปลว่า คนอยู่กับระบบนั้นได้สบายแล้ว เมื่อสบายแล้วก็ไม่อยากจะจากไป
ไม่ยากให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ครึ่งใดที่มีใครจะมาเปลี่ยนเขาก็พร้อมจะขัดขวาง
ถ้าขัดขวางไม่ได้เขาก็จะทำตามอย่างฝืน ๆ และคอยจะหาโอกาสที่จะหวนกลับไปใหม่อยู่
ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้ประชาธิปไตยของไทยซึ่งถือเสมือนของใหม่ของเมืองไทย
ให้มีอันเป็นไปต้องล้มลุกคลุกคลานมาจนบัดนี้

เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงระหว่างปลายปี 2516 ต่อ 2517 ซึ่งเกิดขึ้นในสังคมไทย
นั้น ท้ายๆ ไปเห็นว่าเป็นนิมิตดีของประชาธิปไตยของประเทศไทย แต่ผู้เขียนมีความคิดเห็น
ว่า ประชาธิปไตยในบ้านเมืองเรานั้นจะยังไม่สมบูรณ์ ภายในช่วงเวลา 100 ปี นับจากนี้
ไปอย่างแน่นอน เพราะมีปัจจัยอันเป็นอุปนิสัยเคยชินของคนไทยอีกหลายอย่างที่ยังขัดขวาง
ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมิให้เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ถาวรได้ อุปนิสัยดังกล่าว
ได้แก่

1. การสงวนอารมณ์

คนไทยได้รับการอบรมสั่งสอนมาตั้งแต่เด็กจากบิดามารดา ญาติผู้ใหญ่
ครูบาอาจารย์ และเพื่อนฝูงทั้งทางตรงทางอ้อมว่า “น้ำซุ่นไว้ใน น้ำใสไว้นอก” หมายความว่า
ไม่ว่าเราจะรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจหรือโกรธแค้นเกลียดใคร ๆ แสบตายเราต้องเก็บเอาไว้
รู้สึกแต่ผู้เดียว ต่อหน้าคนอื่นหรือคู่กรณีเราต้องยิ้มเอาไว้ก่อน การแสดงอารมณ์ใด ๆ ไม่ว่า
รักหรือชังก็แสดงออกไม่ได้ โดยเฉพาะเพศหญิงด้วยแล้วต้องสงวนอารมณ์มากกว่าเพศชาย
เป็นสองเท่าสตรีไทยจะไม่มีสิทธิตะโกนระบายความดีใจจนหัวใจพองโตออกมาว่า “รัก
ไอ้หนุ่มข้างบ้านเสียเหลือเกินแล้ว” หรือแม้เพียงแต่จะเปรยว่า “ไอ้หนุ่มหนึ่งในที่ทำงาน
ของฉันแท้เป็นบ้า”

สามีภรรยาไทย นิสัยตรงกันข้ามอยู่ด้วยกันอย่างเกลียดกัน อย่างถึงก็อใส่เดือน
หน้าไม่เคยมองกัน เขาก็จะต้องอดทนอยู่ด้วยกันไปจนกว่า ความอดทนนั้นเต็มปรีท่วมนั้น

ไม่สามารถจะทนกันต่อไปได้แล้ว ก็กลัวไอ้ได้ขึ้นมาสับคอกันตายไปข้างหนึ่ง และติดคุกไปข้างหนึ่ง สาเหตุเกิดเพราะเขาไม่ยอมแสดงออกซึ่งอารมณ์ไม่พอใจกันให้ใคร ๆ รู้เห็น อาจจะเพราะอายหนึ่ง บิดามารดาสอนให้อดทนหนึ่ง แต่ไม่สอนให้รู้จักกะประมาณขีดจำกัดของความอดทนนั้น ๆ ด้วย

เราได้รับการอบรมมาว่า การระบายอารมณ์เป็นของไม่ดีทำให้เดือดร้อนคนอื่น ระบายหน้าคนอื่น คนอื่นเขาจะรู้จุดอ่อนของเราหมด รวมความแล้ว เราสงวนอารมณ์นั้นไว้สำหรับคนอื่นเป็นหลัก แต่ตัวเราจะคับใจเพียงใดเราต้องอดทนให้ได้

การสงวนอารมณ์เป็นสิ่งที่ดีแต่ต้องสงวนอารมณ์ในขอบเขตหรือตีกิริที่จำกัด ถ้าเกินตีกิริจำกัดเมื่อใดจะทำให้บุคลิกภาพของเราเสียหายหมด อารมณ์ใด ๆ ที่คนเรารู้สึกและเก็บเอาไว้คนเดียวไม่ได้ควรระบายออก แต่ต้องรู้จักวิธีระบายคือค่อย ๆ ผ่อนออกทีละน้อย ไม่อัดเอาไว้จนถึงจุดระเบิด ถ้าถึงจุดระเบิดเมื่อใด อะไร ๆ ก็จะออกมาหมดอย่างรุนแรง และขาดการกลั่นกรองว่าอะไรควรอะไรไม่ควร คนจะเสียบุคลิกก็จะเสียจนถึงจุดระเบิดนั่นเอง

ในทางหลักศาสนาหลาย ๆ ศาสนาก็มีหลักและวิธีการระบายความคับใจ ระบายอารมณ์ไว้เช่น ในทางพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าสอนไว้ว่า เมื่อรู้อะไรมา ๆ เก็บไว้ไม่อยู่ หรือมีความรู้สึกไม่สบายใจ หนักใจมาก ๆ ไม่สามารถจะเก็บงำความหนักใจเอาไว้ในใจตนเอง อยากจะระบายเหลือเกินก็อย่าได้เก็บเอาไว้จงระบายมันออกมา แต่มีหลักแห่งความปลอดภัยต่อตนเองอยู่ว่า จงระบายกับผู้ที่ระบายได้ หมายถึงให้รู้หลักในการระบาย ผู้ที่ระบายได้หมายถึง ให้ระบายความในใจกับ พระสงฆ์ ผู้ทรงศีล ญาติ พี่น้องที่หวังดี เป็นต้น การเที่ยวระบายเรื่องราวต่าง ๆ อย่างไม่ตั้งหลักให้ตีแทนที่จะเป็นผลดีกลับกลายเป็นเพิ่มพูนความทุกข์ขึ้นไปอีก

ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกมีหลักปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการระบายอารมณ์ในใจเช่นกันโดยเฉพาะนิกายโรมันคาทอลิกมีการ “สารภาพบาป” คือเมื่อผู้ใดทำผิดมาทั้งลับและแจ้งก็ต้องไปสารภาพผิดกับพระสงฆ์ ตามหลักธรรมชาติ คนเราเมื่อไปทำผิดเข้ามักจะมีใจกระวนกระวายอึดอัด ไม่สบายใจเพราะมีธรรมชาติบอกเราว่าเราทำไม่ดี ถ้าไม่ระบายกับใครสักคน

เราอาจจะถึงกับเจ็บป่วยทางกายและทางจิตใจต่อไปได้โดยไม่ยากเย็น การสารภาพบาปทางศาสนาช่วยไม่ให้คนระบายอารมณ์เรื่อยเปื่อยจนเกิดโทษแก่ตัวเองและสังคมในที่สุด

หลักปฏิบัติใด ๆ ในสังคมเกิดมาจากธรรมชาติของมนุษย์ การระบายอารมณ์เป็นธรรมชาติทางจิตของมนุษย์อย่างหนึ่ง ใครก็ตามที่กำหนดกฎเกณฑ์ให้มนุษย์ได้ระบายออกซึ่งอารมณ์ใด ๆ โดยปลอดภัย ถือว่ารู้ “จิตวิทยา” อย่างสูงทีเดียว ในสังคมไทยเราสอนให้เรารู้จักสงวนอารมณ์ใด ๆ ทั้งสิ้นไม่ว่าดีหรือร้าย ผลที่ปรากฏออกมานั้นก็คือ คนไทยมีนิสัยขุบขิบ นินทา ไม่จริง ซึ่ขลาด พูดเรื่องคนอื่น สนใจคนอื่นมากกว่าตนเอง เหตุที่คนไทยชอบขุบขิบ นินทา เพราะไม่สามารถจะพูดหรือแสดงออกซึ่งอารมณ์ต่าง ๆ ต่อหน้าใคร ๆ โดยเปิดเผยได้ เพราะต้องสงวนอารมณ์ รักก็พูดไม่ได้เกลียด โกรธ ก็พูดไม่ได้ บางคนเกลียดกันเกือบตายแต่เจอหน้าต้องยิ้มกัน และบอกว่ารักกันมากแต่กลับไประบายกับอีกกลุ่มหนึ่งอย่างลับ ๆ ว่าเกลียดมากแถมยังประชุมเพลิงให้อีกด้วย ลักษณะการดังนี้เนื่องมาจากความกดดันภายใน (Depress) อันเป็นธรรมชาติซึ่งเราไม่ทำทางระบายไว้ให้มัน มันก็ต้องหาทางระบายออกเอง โดยออกมาในรูปนินทากาเลนี้แหละ และอันเนื่องมาจากพฤติกรรมสงวนอารมณ์นี้เอง ในสังคมไทยจึงเต็มไปด้วยคำพูดที่ว่า “อย่าบอกใครเชียว” “อย่าพูดไปนะ” “ไม่เคยสนใจเรื่องของคนอื่นเลย” เป็นต้น การนินทาเป็นการระบายอารมณ์อย่างหนึ่งแต่ทำอย่างลับและเสี่ยงต่อความมั่นคงและปลอดภัยทั้งของตนเองและสังคมเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนการสนใจคนอื่นมากกว่าตนเอง หรือการชอบพูดเรื่องของคนอื่นเป็นพฤติกรรมของการระบายอารมณ์แบบชดเชย (Compensation) คือ

ก. ทำให้ลืมความอ่อนนุ่ม ความคับใจ ไม่สบายใจของตัวเองเสีย คือมีสิ่งที่จะต้องทำจนลืมตัวเองไปไม่เช่นนั้นก็จะต้องมานั่งอึดอัดกับเรื่องของตัวเอง เป็นการหาที่ยึดเหนี่ยว

ข. ทำให้ปลอบใจตนเอง ตามธรรมดาเราจะพูดเรื่องของใคร เราจะต้องสนใจสืบเสาะหาเบื้องหน้าเบื้องหลังมาเป็นข้อมูลเสียก่อน และส่วนมากข้อมูลมักจะมีไม่มาก

แต่คนพูดจะต้องเอาดีกรีตั้งแต่ 10—100—1000 ส่วนมาคูณเข้าไปให้ดู ดูเด็ดเด็ดพล่าน
 ง่ายลัวมากเท่าไรยิ่งดีและถ้าเขาได้ประสบกับความวิบัติ พินาศลงเร็วเท่าไรยิ่งดีเท่านั้นจะ
 ได้เป็นสิ่งปลอบใจว่า อันมนุษย์ในประเทศไทยนี้นั้นไม่ใช่เราคนเดียวเท่านั้นที่ไม่สบายใจ
 กลัดกลุ้มและมีปัญหา ยังมีนางสาว ก. อีกนะที่แย่กว่าเรา (โดยเราเองเป็นผู้ทำให้เขาแย่)

นอกจากนี้คนไทยส่วนใหญ่ก็ยังไม่ใคร่จะยอมรับรู้ รับฟังการแสดงออกอย่าง
 เปิดเผยของผู้อื่นด้วยจะเห็นว่า ผู้ที่พูดจายกยอปอขึ้นเก่ง ปากหวานกันเปรี้ยวจะได้รับ
 บำเหน็จจากสังคมถ้าทำราชการก็ได้สองชั้นง่าย ๆ เพราะเจ้านายรัก ส่วนคนที่จริงใจ ซื่อ
 พูดจาตรงไปตรงมา ทำงานตรงไปตรงมาสังคมกลับไม่ชอบ ไม่ยอมรับ และแถมจะลงโทษ
 ด้วยซ้ำ ว่าขวางโลก ถ้าทำราชการก็ถูกย้ายลิมเข้าป่าไปไม่ต้องพูดต้องเกิด ถ้าเคราะห์ร้าย
 หน่อยก็ถูกกลั่นแกล้งให้ออกจากงานไปโทษฐานตรงเกินไปขัดขวางความคิดของคนอื่น เมื่อ
 สังคมสอนว่าแสดงออกซึ่งหน้าคนเขาไม่ชอบต่อไปเราก็ต้องไปแสดงออกกลับหลังดังกล่าว

จะเห็นได้ว่าในเมืองไทยนี้ชีวิตผู้คนถูกมาก การเข่นฆ่ากันเกิดขึ้นง่ายเหมือนกับ
 ว่าชีวิตเป็นผักปลา คนไทยจะลุกขึ้นเอามิดเสียบอกคนนั่งถัดไปได้อย่างง่ายดายด้วยสาเหตุ
 เพียงมองผิดเป้าไป ไปมองเอาหน้าเขาเข้าเพราะตาเขเท่านั้นเอง นี่เป็นเพราะคนไทยมี
 อารมณ์กดดันภายในมากเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ กัน อีกประการหนึ่งคนไทยติดเหล้า
 และยาเสพติดกันมาก โดยเฉพาะเหล้าเป็นเครื่องลดความกดดันภายในได้ดีมาก ถ้าจิตใจ
 เราสบาย ๆ ไม่เก็บงำความรู้ สึกต่าง ๆ ไว้มากมาย เปอร์เซนต์ของอาชญากรรมอันเนื่อง
 มาจาก อารมณ์ เหล้า และยาเสพติดอื่น ๆ จะลดลงมาก

ในสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นเป็นสังคมที่ตั้งอยู่บนรากฐานของเหตุและผล
 สมาชิกในสังคมมีสิทธิในการแสดงออกเต็มที่ มีสิทธิในการพูด การทำ การคิด การ
 หาเลี้ยงชีพ ฯลฯ ในขอบเขตของกฎหมายโดยมีเป้าหมายเพื่อสังคมส่วนรวมเป็นหลักโดย
 ไม่คำนึงว่าจะกระทบกระเทียบตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลกลุ่มใดบ้าง เมื่อเขาไม่พอใจเขาจะ
 พูดออกมา และถ้าเขาเป็นฝ่ายผิดเขาก็จะรับฟังและรับผิด ทุกคนได้รับความคุ้มครองจาก
 กฎหมายเท่า ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นนายกหรือชนชั้นผู้นำสังคม ความมีอิสระในการแสดงออก

ทำให้เขาไม่ต้องเจียดเวลาไปแสดงออกกลับหลังอย่างซุ่มซ่อนลึกลับ ในรัฐสภาเขาทำหน้าที่เพื่อส่วนรวม เขาจะอภิปราย คัดค้าน โจมตีอย่างไม่ไว้หน้าถ้ามีบุคคลใดทำการชักจูงผลประโยชน์จากสังคมโดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นจะเป็นใคร ใหญ่โตขนาดไหน และผู้ที่ถูกโจมตีนั้นจะหันมาพิจารณาตัวเองว่าผิดหรือถูก ถ้าผิดก็พร้อมที่จะแก้ไข ถ้าถูกก็จะพยายามให้เหตุผล ถึงแม้ว่าขัดใจกันอย่างรุนแรงในสภาหรือในหน่วยงานเพียงใด เขาก็จะพยายามปรับความเข้าใจกันจนแจ่มแจ้ง โดยไม่เก็บงำเอาไว้ให้เกิดความกดดัน ชื่นแค้นกันขึ้น สมาชิกในสังคมประชาธิปไตยจะเป็นคนแสดงออก (Expressive) แต่สมาชิกในสังคมเผด็จการจะมีลักษณะกดดันภายใน (Depressive)

การอภิปรายใดๆ ในรัฐสภาของไทยเราทำกันไม่ได้เต็มที่ เราติดขัดอยู่ในระบบค่านิยมหลาย ๆ อย่างจนติดตัว เคยชินเป็นนิสัยเป็นต้นว่า ระบบอาวุโส (Seniority) ไม่เกี่ยงผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เสนอมาผู้น้อยก็ยกมือลงคะแนนไปอย่างว่าง่าย ถึงแม้บางครั้งจะโกรธ ผู้ใหญ่ก็แสดงออกไม่ได้ ไม่มีสิทธิ์วิจารณ์ผู้ใหญ่ ระบบต่อมาคือระบบราชการไทย คนในสภานั้นประกอบด้วยข้าราชการเป็นส่วนใหญ่ เพราะเราไม่แยกข้าราชการประจำออกจากข้าราชการการเมือง บางทีคนเสนอญัตติเป็นเจ้านายในที่ทำงานของตนจะผิดถูกตนก็จะไม่ขอวิจารณ์หรืออภิปรายคัดค้านต้องเฉยเอาไว้และมีหน้าที่ยกมือสนับสนุน ขึ้นค้ำไปจะหมองกับท่านอันจะเป็นภัยต่อหม้อข้าวหม้อแกงของตนเปล่า ๆ ความกตัญญู ก็มีส่วนมากในการที่ทำให้คนต้องสงวนอารมณ์เพิ่มขึ้น เป็นต้นว่า ผู้แทนไปเอาเงินจากรัฐบาลมา ถึงแม้จะอยู่ฝ่ายค้านหรือเสนอก็ต้องยกมือสนับสนุนวันยังค่ำเพราะเขาให้เงินเราใช้ ความเป็นผู้ดี อันหมายถึงความเป็นชนชั้นสูงมีเกียรติเป็นถึงสมาชิกสภาผู้แทนหรือสภานิติบัญญัติหรือสภาร่างรัฐธรรมนูญก็จะต้องรู้จักสงวนอารมณ์ “น้ำซุ่นไว้ใน น้ำใสไว้นอก” จะมาพูดกระเจิดกระเจิงมากมายก็จะขาดความเป็นผู้ดีไป ผู้ดีย่อมจะไม่พูดสอดแทรก ตกลงท่านเสนอ ผมสนองก็ได้กฎหมายมาแล้วกัน ระบบเครือญาติ ก็มีส่วนร่วมสนับสนุนการสงวนอารมณ์ได้ไม่น้อย คือในรัฐสภาไทยมักจะมี บิดา ลุง อา น้อง พี่ เขย หลาน เข้าไปนั่งอยู่สละนทุกยุคทุกสมัย จะอภิปรายขัดคอกันไปโย ญัตติที่เสนอเราก็จะได้รับประโยชน์ร่วมกัน ชอบแต่จะอภิปรายสนองเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

การเลือกผู้แทนก็มีระบบต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วเข้าไปเกี่ยว ดังนั้นการสงวนอารมณ์ของคนไทยก็ตามเข้าไปถึงในสภา ในระดับบริหารของชาติ เรามัวแต่สงวนอารมณ์อย่างปราศจากขอบเขตเลยลืมสงวนอำนาจของปวงชนเอาไว้ ปล่อยให้กลุ่มบุคคลมายึดไปครองพวกเองผลประโยชน์ไปเป็นของตนหมดเป็นเวลา 50 ปีมาแล้ว และผู้เขียนยังคิดว่าเป็นอย่างนี้ต่อไปอีกนานเพราะเราพร่าอบรมฝึกสอนกันมาจนเป็นนิสัยไปแล้ว ดังนั้นสภาพในการพูด การคิด การเขียน การดำรงชีพอันเป็นหัวใจของระบอบประชาธิปไตยเกิดขึ้นได้ยากในสังคมไทย

ไม่ชอบรับผิดชอบ

คนไทยมีนิสัยไม่รับผิดชอบ เรื่องนี้เราจะเห็นได้ทั่วไปตามสถานที่สาธารณะทุกแห่ง เวลาเรารับประทานอาหารเสร็จแล้วมักจะโยนเศษกระดาษ ใบตองที่ห่อขนมทิ้งลงถนนบ้าง ตามสวนสาธารณะบ้าง ตามสนามโรงเรียนบ้าง สุดท้ายแต่จะอยู่ ณ ที่ใดในขณะนั้น คนไทยชอบโก่งภาษีรัฐบาล คนไทยไม่ชอบไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น นิสัยเหล่านี้จะเห็นได้จากพฤติกรรมของคนไทยส่วนใหญ่ บางครั้งอาจจะต้องนับตัวเรารวมเข้าไปด้วย ความไม่รับผิดชอบของเราอาจเกิดมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

2.1 ขาดความกล้า คนไทยนั้นมักจะชอบวิวาท ดี เตะ ชกต่อย คำพ้อ รื้อแม่ เมื่อเวลาขาดสติ เช่น โกรธจัด หรือเมาสุรา จนได้ชื่อว่าคนไทยเป็นคนเลือดร้อน แต่นี่มิได้หมายความว่าคนไทยกล้าหาญตรงกันข้ามอาจเป็นการกระทำที่บดบังความฉลาดของตนก็ได้ เรานั้นกล้าในเรื่องไม่ควรอยู่เสมอ แต่ในเรื่องอันควรเราจะไม่กล้า คนไทยมักเป็นคนปิดบังซ่อนเร้น พูดลับหลังไม่กล้าแสดงออกซึ่งเหตุผลและความรู้สึกที่แท้จริงต่อหน้าบุคคล ไม่กล้าเผชิญหน้ากัน คนไทยก็ generations ก็อบรมกันมาอย่างนี้ เช่น ภายในห้องเรียน นิสิตนักศึกษาไม่กล้าออกความเห็น ไม่กล้าเสนอแนะทัศนคติเป็นประโยชน์ เข้าใจหรือไม่เข้าใจก็จะไม่ยอมพูดให้ใครรู้ สาเหตุที่มาของความขาดความกล้าคือ

ก. ถูกอบรมมาในเรื่อง ค่านิยมอาวุโส (Seniority) คือเมื่อวัยเด็กเราถูกสอนมาว่าห้ามเถียง ห้ามโต้แย้ง ห้ามสอแทรก ห้ามวิจารณ์ ห้ามกล่าวโทษผู้ใหญ่หรือครูบาอาจารย์ ไม่ว่าผู้ใหญ่จะผิดหรือถูก ผู้ใหญ่ในสังคมไทยนั้นหมายถึงผู้มีวุฒิหนึ่ง คุณวุฒิหนึ่ง และชาติวุฒิหนึ่ง มากกว่าเรา การถูกอบรมเช่นนี้ ทำให้เด็กไทยขาดกลัว ไม่กล้าวิจารณ์ใคร เกรงจะเป็นการแข่งกระด้างไม่อ่อนน้อมถ่อมตน เพื่อเจือ ความไม่กล้านี้เองมาสกัดกั้นความคิดริเริ่มของเด็กตั้งแต่เล็กจนโต

ข. อันเนื่องมาจากข้อ (1) คนไทยชอบสนใจในเรื่องของผู้อื่น มากกว่าเรื่องของตนเองนั้นมีบทบาทมากในการทำให้คนไทยขาดความกล้า เราทั้งหลายนั้นคอยเงี่ยหูสดับตรับฟังเรื่องราวของคนอื่นอยู่ในมุมมืดเสมอ ดูเสมือนหนึ่งไม่สนใจใครเลย พอได้เรื่องมาแล้วก็มักจะดัดแปลง ระบายสีเพิ่มเติมให้ดูสวยงามขึ้น แล้วก็เอาไปพากย์ต่อให้คนอื่นทราบต่อไป ที่ดีหน่อยก็พากย์ตามจริง ที่ปานกลางก็ต่อเติมเล็กน้อย ที่เป็นบัวได้น้ำก็พากย์จริงเป็นเท็จ เท็จเป็นจริงหมด เมื่อคนส่วนมากเป็นกันอย่างนี้ เราเลยต่างระวางระแวงกันเป็นการใหญ่จะพูดจะแสดงความคิดเห็นอะไรก็ทำไม่ได้ หรือทำได้ก็ไม่ถนัดนัก เพราะความกลัวว่าไอ้ความเห็นของเราโดยสุจริตใจนั้น จะถูกแปลงสารไปหรือไม่ หลายต่อหลายครั้งที่ความเห็นโดยสุจริตใจเป็นการประหารตัวเองไป

ค. การเปรียบเทียบ เรามักจะพูดกันว่า คนเรานั้นเกิดมาเท่าเทียมกันหมด ในความเป็นคน อันนี้กฎหมายของประเทศที่เจริญทุกแห่งถึงกับตราเอาไว้เลย แต่นั่นก็ถือทฤษฎีอันหอมหวาน ตามความเป็นจริงในสังคมไม่มีวันเท่าเทียมกันไปได้ สังคมจะต้องมีระดับชนชั้นเสมอ สุดแต่ว่าชั้นของคนในสังคมใดจะถี่จะห่างกว่ากันมากน้อยเท่าใดในสังคมที่เจริญมากความแตกต่างของระดับชนชั้นอาจไม่มีมาก แต่ในสังคมที่ล้าหลังความแตกต่างของชนชั้นก็จะมีมาก เมื่อคนเราเกิดมามันควรจะเท่ากันแต่ไม่เท่ากัน จึงก่อให้เกิดการเปรียบเทียบระหว่างตนเองกับบุคคลอื่นเสมอ การเปรียบเทียบนั้นก่อให้เกิดผล 2 ประการคือ ดี กับ เสีย ถ้าการเปรียบเทียบเกิดในคนดีมีมานะ ก็จะก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่นมั่นคง แต่ถ้าเกิดในคนเลว การเปรียบเทียบจะก่อให้เกิดอารมณ์

น้อยเนื้อต่ำใจ แล้วแสดงออกซึ่งการทำลายไม่ตนเองก็ผู้อื่น เกิดอารมณ์อิจฉาริษยา อันนี้สำคัญมากคืออารมณ์ชนิดนี้จะไม่ค่อยทำลายตนเองนักหรือถ้าทำลายก็ โดยความคาดไม่ถึงไม่จงใจทางอ้อมอะไรเหล่านั้น แต่อารมณ์ชนิดนี้จะทำลายผู้อื่นให้พินาศไปให้ได้ หมายความว่าถ้าเธอดีกว่าฉัน ฉันก็ต้องจุดเธอลงมาให้ต่ำกว่าฉัน ถ้าต่ำต้อยกว่าฉัน ฉันก็จะเหยียบให้จมลงไปเลย อารมณ์ทำลายเช่นนี้มาในรูปทางตรง และทางอ้อมแล้วแต่กลอุบายนั้นจะเกิดในสมองชนิดใด

ประเทศไทยอยู่ในเขตร้อน และภูมิอากาศมีความกดดันมากทำให้อากาศร้อนจัดแต่ชุ่มชื้นมาก ลักษณะอากาศแบบนี้ทำให้คนไทยมีนิสัยเฉื่อยเฉื่อยและไม่รีบกับแผนพัฒนาฉบับไหนทั้งสิ้น ประเทศเราจึงด้อยพัฒนาอยู่อย่างนี้ เมื่อด้อยพัฒนาความแตกต่างระหว่างชั้นจึงสูงมาก การเปรียบเทียบระหว่าง บุคคลกับบุคคลและกลุ่มบุคคลกับกลุ่มบุคคลจึงเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย คนที่คิดว่าตนด้อยแล้วเกิดอารมณ์น้อยใจก็มักจะทำลายตนเองอย่างเด็ดขาดบ้าง ทำลายตนเองไปที่ละน้อย ๆ แบบอยู่ไปวัน ๆ ก็มีบ้าง คนที่ไม่หะจิริตสูงหน่อยก็ลุ่มหลงในตัวตนก่อให้เกิดเป็นสุขก็สบายกายและสุขใจได้บ้าง ถ้าไม่ไปทำลายหรือเหยียบย่ำใครผู้ใดเขา ส่วนประเภทของคนที่เปรียบเทียบแล้วเกิดอารมณ์ริษยาเมื่ออันตรายมาก เพราะมักจะก่อให้เกิดผลร้ายต่อผู้ถูกเปรียบเทียบอยู่เสมอ ดีกรีของความร้ายกาจจะมากน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับกลุ่มบุคคลนั้น ๆ ในสถานการณ์หนึ่ง และในกลุ่มบุคคลหนึ่งก็มากน้อยไปตามระดับโง่ฉลาดของมันสมองดังกล่าวแล้ว สมมุติว่าความร้ายกาจเกิดจากการกระทำของคนในสลัม ผลของมันอาจจะเป็นการฆ่ากันให้ตายไปเลย แต่ถ้าความร้ายกาจนั้นเกิดจากคนระดับปัญญาชน ผลก็อาจจะออกมาในรูปที่รุนแรงกว่า แต่ลึกซึ้งซับซ้อนกว่าคือการฆ่าคนให้ตายไปที่ละน้อย ๆ อย่างเลือดเย็นเรียกว่าตายทั้งเป็นนั่นแหละ

2.2 การใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล เรื่องนี้ก็ต้องขอยกคำพูดของ “อ.อานนท์ อาภาภิรม” จากหนังสือ “สังคมและวัฒนธรรมไทย” ในบทที่ว่าด้วยการบริหารราชการของไทย คำพูดว่า “นโยบายย่อมเหนือเหตุผล” และ “นายสั่งต้องทำ” คำว่า “นโยบาย” นั้นจะแปลว่าอะไรก็ตาม แต่สำหรับในสังคมไทยแล้ว หมายถึง อารมณ์ นั่นเอง นโยบายคืออะไรก็ได้ที่ผู้บริหารสังคม พอใจ แล้วก็เอามาตั้งเป็นกฎเกณฑ์ขึ้นมาให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม

เพื่อตอบสนองความพอใจของตนเท่านั้น คนระดับผู้นำและผู้ปกครองสังคมยังใช้อารมณ์ปกครองประเทศชาติและเป็นตัวอย่างของคนในชาติอีกสิบ ๆ ล้านคนขึ้นไป แล้วคนได้ปกครองและตาสีตาสาละจะเป็นอย่างไร

เวลารถชนกัน เจี้ยวกันตามท้องถนน เราจะเห็นว่าผู้ขับทั้งสองฝ่ายมักจะเกิดเรื่องชกต่อยกันเสมอ ๆ นั่นคือการใช้อารมณ์เข้าตัดสินเหตุการณ์ คนไทยมักจะลุกขึ้นชกกันบางทีถึงยิงกันตายง่าย ๆ ด้วยสาเหตุเพียงมองหน้ากันไปมาแล้วเกิดอารมณ์ไม่ชอบหน้ากัน ช้อนี้ก็ไม่มีเหตุผลอีก เราฆ่ากันตายด้วยอารมณ์แท้ ๆ เราใจไม่เย็นนักกับการที่จะต้องยืนเจรจากันด้วยเหตุผลซึ่งต้องใช้เวลานาน ๆ เราชอบที่จะถามกันเพียง 2—3 คำ แล้วชกกันเลยเช่น “ใหญ่่นักเระอะ ?” เป็นต้น

คนบางคนหรือบางกลุ่มเป็นอริกันทั้ง ๆ ที่ยังไม่เคยรู้จักกันดีก็มี ด้วยการใช้อารมณ์บางอย่างเข้าตัดสินเอาเอง เช่น เห็นเขาสวยมาก รวยมาก มีคนยกย่องมาก เจ้านายรักมาก ทำงานเก่งมาก เป็นต้น อารมณ์ไม่ชอบผู้อื่น อย่างไม่มีเหตุผลนี้เกิดจากการใช้ตนเองเข้าเปรียบเทียบเสมอ เราคนไทยนั้นไม่มีน้ำใจนักกีฬาพอที่จะทำให้ใจให้ปรกติสุขเมื่อเห็นคนอื่นดีกว่าได้ ถึงแม้เราจะเป็นพุทธศาสนิกชนก็ตาม

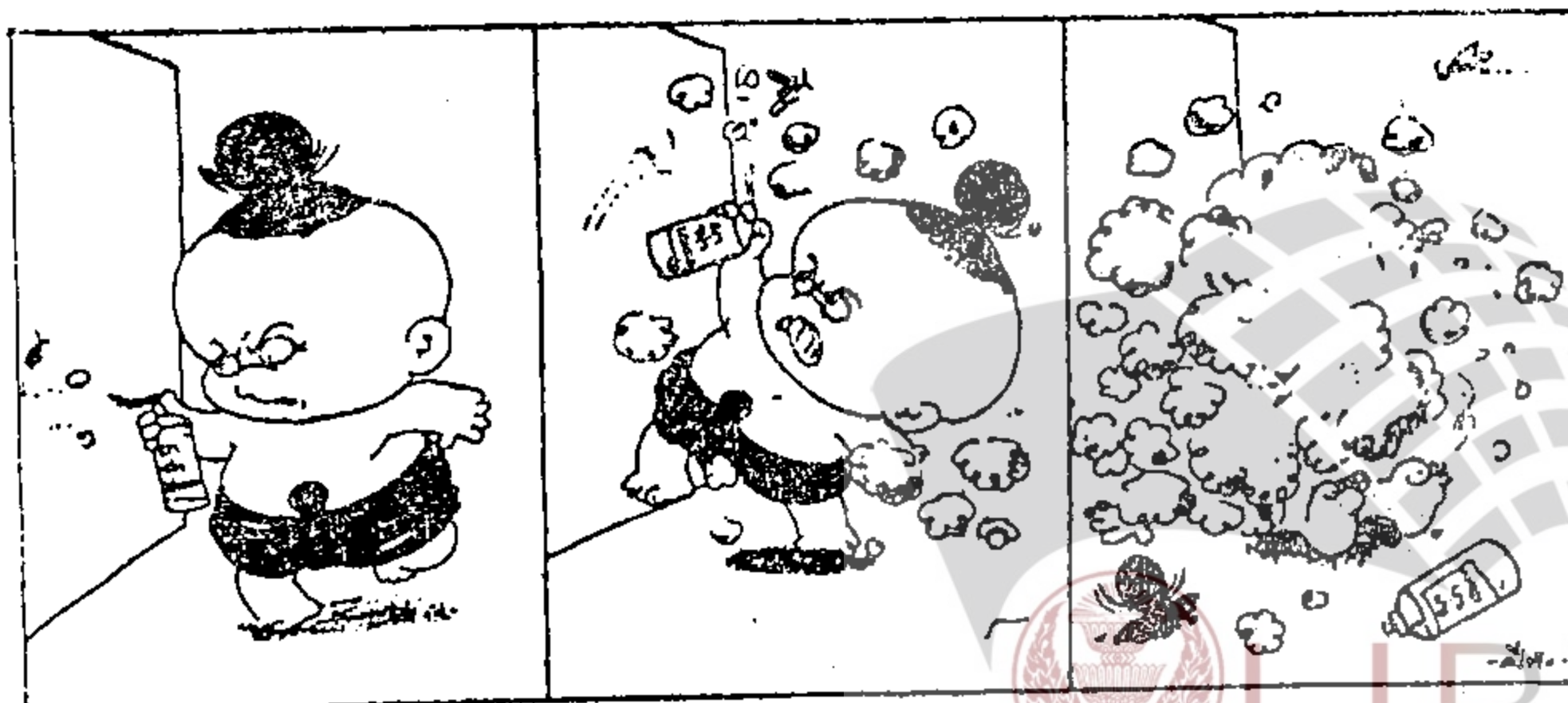
เมื่อเวลาเราโกรธกันหรือก่อนโกรธกันเราจะหันหลังให้กันไปเลย หรือไม่ก็คงอารมณ์โกรธอย่างสาหัสเอาไว้ในใจต่อหน้าก็ยิ้มกันหวานชื่น แต่ลับหลังก็สับกันให้แหลกราญลงไปด้วยกรรมวิธีใด ๆ ก็ได้ตามแต่สถานที่และโอกาสจะอำนวย เราจะไม่มาจับมือกันและพูดกันด้วยเหตุผลให้หายข้องใจหมดปัญหาแล้วมีความบริสุทธิ์ใจต่อกันเหมือนเดิม นี่จะเป็นเพราะอะไร เป็นเพราะผู้ฟังฟังไม่ได้ (เพราะมีอารมณ์) ผู้พูดใจไม่เย็นพอที่จะพูดหรือเป็นเพราะการสงวนอารมณ์อย่างมากมาก็เป็นได้ การไม่กล้าเผชิญหน้ากันด้วยความจริงด้วยเหตุผลเป็นการเก็บกักอารมณ์เอาไว้ในใจให้เนิ่นนานติดต่อกันไปอีก ดังนั้นการจริงใจต่อกันในสังคมไทยจึงมีไม่มากนัก คดีอาชญากรรมประเภท ลอบทำร้าย ลอบฆ่าในเมืองไทยจึงสูงมากมีพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ไม่เว้นแต่ละวัน การเดินขบวนขับไล่ก็ดี การผลสะงานด้วยความไม่พอใจของคนกลุ่มน้อยก็ดี การปะระเบิดขวดใส่สาธารณชนก็ดี การทำลายทรัพย์สินทั้งของผู้อื่น และของสาธารณะก็ดีซึ่งเกิดขึ้นมากมายนั้น บ่อยครั้งเกิดขึ้นด้วย

อารมณ์มากกว่าเหตุผล และทำความเสียหายและระส่ำระสายให้ประเทศชาติเป็นอย่างมาก
 ำ ๆ จะทำให้ประชาธิปไตยของชาติคลอนแคลนเสียให้ได้

ในประเทศประชาธิปไตยนั้น เขาใช้เหตุและผลเข้าต่อสู้กัน เขามีความกล้าพอ
 ที่จะอภิปรายและพูดจากันด้วยเหตุผล และผู้ฟังก็พร้อมที่จะยอมรับนับถือความคิดอ่านและ
 เหตุผลของผู้อื่นอย่างพินิจพิจารณา และเหตุผล และทัศนคติของผู้อื่นดีหรือไม่ดีจะยอม
 รับมาใช้เพื่อส่วนรวมได้หรือไม่เขาก็ให้มติของส่วนรวมเป็นผู้ตัดสิน คนในสังคมกล้าแสดง
 ความคิดเห็นเพราะมั่นใจว่าความคิดเห็นของตนจะไม่ถูกเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมให้ชาวเป็นดำ
 ดำเป็นขาวด้วยเจตนาร้ายเคลือบแฝงเป็นอันขาด

คนในสังคมประชาธิปไตยจะมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมสูงส่ง จะทนเฉยอยู่
 ไม่ได้ถ้าคนส่วนใหญ่ในสังคมไม่ได้รับความยุติธรรม จะประพัตินทุกทางที่จะช่วยให้
 สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เราจะเห็นการรักษาความสะอาดในที่สาธารณะ เห็น
 การเข้าคิวอย่างเป็นระเบียบ เห็นการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มากกว่าจะเอาเวลาไปเสียให้กับ
 เรื่องส่วนตัวของคนอื่นและเห็นการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเสมอหน้ากันเป็นต้น

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วในหัวข้อนี้แต่ต้นจะเห็นได้ว่าคนไทยยังประพฤติดิปฏิบัติตน
 ห่างไกลกับความเป็นประชาธิปไตยมากนัก และยังไม่ทราบว่าอีกสักกี่ชั่วคนเราจะอบอุ่นอยู่
 ในอ้อมอกของประชาธิปไตยที่แท้จริงได้

8. การเห็นแก่ตัว

เราจะดูว่าคนไทยเห็นแก่ตัวจริงหรือไม่ นั่นดูไม่ยากเลย ทุกวันนี้คนไทยอยู่แบบตัวใครตัวมัน ผลประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อประเทศชาตินั้นคนไทยไม่คำนึงเท่าใดนัก คนไทยคำนึงถึงแต่ “อึดตา” มากที่สุด คือ ขอให้ตนเองสุขสบายที่สุด อันดับต่อไปก็เป็นพี่น้องและพรรคพวกของตนเอง ความเห็นแก่ตัวของคนไทยจะมองเห็นได้จากความไม่ซื่อสัตย์ ต่อกิจการที่ตนประกอบมีทางไหนจะได้เราเอาหมด ตามชนบทเวลานี้คนโง่ตกเป็นเหยื่อของคนฉลาด ชาวนา สูญเสียที่ดินไป และตกเป็นลูกหนี้ชั่วชีวิตของนายทุนด้วยเล่ห์เหลี่ยมต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ที่พอจะให้ความยุติธรรมต่อสังคมได้ก็จะกระทำตนเป็นเครื่องมือของนายทุนหรือใครก็ตามแต่ที่ให้เงินและประโยชน์อื่น ๆ แก่ตน ความยุติธรรมอยู่ที่เงินตัวเดียว เพราะฉะนั้นนายทุนจะได้รับความยุติธรรมที่สุดในสังคม คนทำผิดกลายเป็นคนถูก คนถูกแต่กลายเป็นคนผิดไป เจ้าหน้าที่ที่กระทำการเยี่ยงโจรป่าเถื่อน ทำให้คนที่ไม่ได้รับความยุติธรรมในสังคมหันหลังให้การปกครองแบบประชาธิปไตย ไปเป็นโจรเป็นทหารป่าของลัทธิคอมมิวนิสต์เสียมากต่อมาก

ในเมืองหลวงเราจะเห็นความเห็นแก่ตัวตั้งแต่เข้าจรดเย็น ในโรงเรียนครูหรือเจ้าของโรงเรียน (ราษฎร) ไม่เห็นแก่การศึกษาของชาติ ไม่เห็นความสำคัญในการปั้นเด็กของชาติให้เป็นพลเมืองดี เขาจะมุ่งแต่ผลประโยชน์ส่วนตนเป็นใหญ่ คอยรีดไถผู้ปกครองเด็ก จ้างครูที่ขาดคุณวุฒิเพราะเงินถูก ตามถนนหนทางเราจะเห็นการจราจรที่ยุ่งเหยิงเพราะติดขัดอันเนื่องมาจากคนขับรถส่วนใหญ่เห็นแก่ตัว คนขับรถเมล์จอดรถกลางถนนรับ-ส่งคนโดยสาร คนขับแท็กซี่ชอบปาดหน้าคันอื่นเมื่อเห็นผู้โดยสาร โกงค่าโดยสารคนโดยสารคนขับรถอื่น ๆ แย่งกันไปก่อน บางคราวลงมาชกต่อยกันเพราะแย่งกันไปก่อนไม่ทันใจทำรถติดขัด คนขับรถบรรทุก บรรทุกเกินอัตราทำให้ถนนพัง และทำให้ตำรวจทางหลวงเรียกเก็บเงินเข้ากระเป๋าดตนเอง แล้วปกปิดความผิดให้ นอกจากนี้เมื่อขับชนคนอื่น หรือก่ออุบัติเหตุบนถนนหลวงมักจะหลบหนีไม่ยอมช่วยผู้บาดเจ็บ คนที่อาศัยตามริมถนนหลวงเอาแผงซีกฟอกละลายน้ำมาราดถนนให้รถลื่นไถลจะได้เก็บทรัพย์สินเมื่อเกิดอุบัติเหตุ

ค่าครองชีพทุกวันนี้ก็สูงมาก ฐานะทางเศรษฐกิจของชาติปั่นป่วนเพราะพ่อค้า
เห็นแก่ตัว กักตุนสินค้า และขึ้นราคาสินค้าเอาเองตามใจชอบ เจ้าหน้าที่ข้าราชการ
เห็นว่าบาปัดทุกข์บำรุงสุข ขจัดความไม่ถูกต้องกลับก่อให้เกิดความไม่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น
การรับเงินสินบนจากพ่อค้าแม่ค้าเหล่านี้

ข้าราชการคอร์รัปชันเป็นส่วนใหญ่มากน้อยตั้งแต่ไกลเวลาราชการ ไปจน
เงินอุปกรณ์ที่ใช้ในวงราชการ เงินงบประมาณที่นำมาใช้จ่ายในการให้บริการประชาชน
ของประเทศอันมาจากภาษีอากรของประชาชนนั้นจะกลับไปสู่ประชาชนไม่ถึง 80 % ส่วนที่
หายไปนั้นแบ่งกันเข้าไปตุงอยู่ในกระเป๋าของผู้บริหาร หรือข้าราชการมากน้อยตามลำดับ
ชั้นลงไป ข้าราชการผู้ซื่อสัตย์สุจริตมักจะอยู่ไม่ได้นาน อาจถูกโยกย้ายกลั่นแกล้ง
ๆ นานาในฐานะที่เป็นก้างขวางคอ ข้าราชการที่มีอำนาจมากก็มีช่องทางงุบงิบภาษี
อากรเข้ากระเป๋าค่อนข้างมาก สมมติว่า เราตั้งงบประมาณไว้พัฒนาประเทศ 80 % ด้วยเวลา
5 ปี ประเทศจะก้าวหน้าให้ได้ผลเต็มที่ตามโครงการในเวลา 8—10 ปี เพราะเงินพัฒนา
ประมาณ 40 % หรือกว่านั้นจะหายกระจัดกระจายไปกลางทางเสียหมด ถ้าจะพัฒนาให้
เสร็จในเวลา 4 ปีตามกำหนดก็จะได้ผลเพียง 50 % เท่านั้น ดังนั้นเรามักจะได้ฟังเสมอ ๆ
ว่า เชื้อนพัง ดิกร้าว งบประมาณหมด ไม่สามารถตรวจรับสิ่งของหรือสิ่งก่อสร้างได้
เพราะใช้วัสดุไม่ตรงตามสัญญา เป็นต้น

สมัยก่อนประมาณ 30 ปี ล่วงมานี้ ใครโกงเงินหลวงหรือคอร์รัปชันจะถูกจำคุก
รอบครัวจะถูกสังคมลงโทษด้วยการดูถูกดูหมิ่น ไม่ยอมคบหาสมาคมด้วย ถูกประณามไป
ทั่วชั่วโคตร แต่เดี๋ยวนี้มาถึงสมัยนี้ เราไม่มองว่าใครโกงหรือไม่โกงแต่เราดูกันว่าใครมีเงิน
หรือยากจน คนมีเงินจะได้รับการห้อมร้อมจากสังคมโดยสังคมไม่ถือว่าใครจะเอาเงินนั้นมา
อย่างไรและอย่างไร เราจึงมักได้เห็นเสมอ ๆ ว่า ผู้ที่มีมรดกเงินล้านก็ดี ผู้ที่ขบถยึดถือดี
คนแรกในเมืองไทยก็ดี ผู้ที่ร่ำรวยและหย่าร้างมากครั้งก็ดี บุตรธิดาของผู้ที่ถูกจำคุกด้วยคดี
โกงแต่มีมรดก ๆ ขยับ มีดีกมูลค่าเป็นล้านก็ดี มักจะได้มีชื่ออยู่ในคอลัมน์สังคมใน หน้า
หนังสือพิมพ์ว่าเป็นผู้มีเกียรติสูง จัดเป็นบุคคลอีกพวกหนึ่งที่ควรยกย่องอย่างยิ่งถึงกับให้ชื่อ
ว่าพวก “ไฮโซไฮดี” เป็นต้น

LIRT

ความเห็นแก่ตัวของคนมีทุกคน อยู่ที่ว่าใครจะจัดความเห็นแก่ตัวของตนให้อยู่ในกรอบของขอบเขต และระเบียบเพื่อจะมีให้กระทบกระเทือนบุคคลส่วนใหญ่ในสังคมได้ ในสังคมที่เจริญคนจะมีความเห็นแก่ตัวทั้งนั้น ในขณะที่คนมีความเห็นแก่ตัวนั้น ถ้าเราจะมีควมรับผิดชอบตระหนักในใจพร้อม ๆ กันไปบ้าง สังคมจะไม่ระส่ำระสายมากเท่า นั้น ความเห็นแก่ตัวของคนในสังคมไทยเกิดมาแต่ค่านิยมของสังคมเปลี่ยนไป จากค่านิยมความซื่อสัตย์มาเป็นค่านิยมเงิน ประกอบกับการขาดการศึกษา มีความรู้น้อย และการขาดการอบรมจากศาสนาด้วยทำให้สังคมของเราขาดระเบียบ และกำลังทรุดหนักลงถึงขั้นพินาศไปแล้ว

ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นเต็มไปด้วยความมีระเบียบแบบแผน และวินัยอันดีงาม การเห็นแก่ตัวอย่างฉกาจของคนไทยทำให้สังคมระส่ำระสายขาดระเบียบวินัยใครใคร่ทำอะไรก็ทำคำพูดที่ว่า “ทำอะไรได้ตามใจคือไทยแท้” นั้นมิได้หมายความว่าเรามีอิสระเสรีตามความหมายของ “ประชาธิปไตย” เลยตรงกันข้าม การทำอะไรตามใจนี้แหละที่ทำให้เราขาดระเบียบวินัย และความรับผิดชอบซึ่งจะพาให้คนไทยห่างไกลไปจากการปกครองระบอบประชาธิปไตยไปทุกที เพราะฉะนั้นตราบใดที่เรายังเห็นแก่ตัวอย่างบ้าคลั่งนี้ก็จงอย่าได้หวังเลยว่าเราจะเป็นประชาธิปไตย ขำพเจ้าอยากจะทำให้อีก 100 ปีด้วยซ้ำไป

4. ความไม่มีน้ำใจนักกีฬา

เมื่อเวลามีการแข่งขันกีฬาระดับชาติ เราจะเห็นคนไทยสมัครสมานสามัคคีกันดียิ่ง แต่ถ้าดูกันให้ชัดแล้วความสามัคคีที่คนไทยแสดงออกจะมีลักษณะ “สามัคคีทำลาย” (Negative Unity) คือเราจะรวมหัวกันเชียร์แต่ฝ่ายเรา เราไม่เคยสามัคคีกันเพื่อทำหน้าที่เจ้าของบ้านที่ดีเลยคือไม่ให้เกียรติหรือกำลังใจชาติอื่น ๆ เมื่อเราชนะแม้แต่เพียงไม่กี่อย่างเราพากันดีอกดีใจแซ่ซร้องสรรเสริญกันไม่รู้จักจบสิ้น ถึงแม้ทีมอื่นจะได้เหรียญเป็นแข่งเราก็ไม่สนใจ เราจะไม่ปรบมือให้ทีมชาติอื่น ถ้าเขาชนะหรือทำแต้มเหนือเรา ตรงกันข้ามเราจะหาเรื่องกระแนะกระแหนเขาหาที่ติ หาที่ผิดจนได้ จนในที่สุดเราก็พร้อมใจกันร้องว่า

“ราวี ราวี ราวี” ถ้าเราชนะมักจะเป็นชัยชนะที่เอกฉันท์ ชาวสะอาด ยิ่งใหญ่ เป็นยอด
 จักรวรรย์ อะไรเทือกนี้ แต่ถ้าเราแพ้มักจะเป็นการ “ถูกปล้นชัยชนะ” ตัวนักกีฬาที่
 เล่นกันถ้าชนะจะคุย 3 วัน 3 คืน แล้วมองผู้อื่นอย่างเทวดามองมนุษย์ แต่ถ้าแพ้หรือว่า
 แพ้ก็ประชดไปเลย เช่นช่วยชู้ดให้ฝ่ายตรงข้าม หรือไม่ก็ก่อหวอดหาเรื่องชกต่อยกับฝ่าย
 ตรงข้ามส่วนกรรมการผู้ตัดสินนั้นจะเป็นผู้รับกรรมหนักกว่าใคร ๆ หยาบหน้อยก็โดนตุง
 ไม้แข็ง หรือก่อนอิฐขว้างปาเบา หน้อยก็ถูกด่ารอบสนาม

เราถือศาสนาพุทธก็จริงแต่เราไม่มีพรหมวิหารธรรมในใจเลย คือเราไม่ยินดีเมื่อ
 ผู้อื่นได้ดีเท่าที่ควร ถ้าเราได้ดีแปลว่าเป็นความดีที่สุด สมควรที่สุด แต่ถ้าคนอื่นได้ดีแปล
 ว่าย่อมมีภูมิหน้าหลัง ต้องสืบกันหน้อยละ

นิสัยไม่มีน้ำใจนักกีฬานี้ได้ติดตามเข้าไปถึงในสภาซึ่งเป็นสถานที่ฟุ้งฟักการ
 ปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยนัยทีเดียว

ในสภาก็ดีในที่ทำงานก็ดีเราพยายามค้นหาที่จะนำเอาวิถีทางประชาธิปไตยเข้า
 ไปใช้ เช่น จะทำอะไรต้องตามใจคนหมู่มาก โดยขอความเห็นจากการโหวต (Vote) แต่
 การก็กลับไม่สิ้นสุดเพียงแค่โหวตลงมติเท่านั้นด้วยนิสัยไม่มีน้ำใจเป็นนักกีฬา เหตุจะ
 จุกจิกไปดังนี้

ก. ถ้าชนะ เราจะมีอาการ 2 อย่าง เกิดขึ้นคือ

(1) ขี้เดิมหรือเยาะเย้ยผู้แพ้ เรียกได้ว่าผู้แพ้จะรับกรรมซ้ำสอง คือแพ้
 แล้วยังโดนกระหน่ำซ้ำเติมให้เจ็บใจด้วย การทำแบบนี้เหตุการณ์จะไม่มีวันสิ้นสุดได้จะ
 เกิดการอาฆาตพยาบาทกันไปไม่มีที่สิ้นสุด

(2) ลืมตัวและเห่อเหิม ถ้าเป็นคนเล่นกีฬาจะได้รับการยกย่องจากคนไทย
 ด้วยกันให้เป็นเทพบุตรหรือวีรบุรุษไปเลย ถ้าเป็นในสภาก็จะกลายเป็นดาวสภาเป็นที่
 หมายปองของพรรคการเมืองต่าง ๆ บ่อยครั้งที่ดาราเหล่านี้ลืมตัวคิดว่าตัวดีเลิศแล้วก็มีได้
 สนใจจะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นไปอีกไม่นานก็ทำอะไรที่เป็นการปล่อยขี้เท่อออกมาให้
 คนอื่นเขาเอือมระอาไปและไม่นานพวกลืมตัวเหล่านี้ก็จะเห่อเหิมต่อไป

ข. ถ้าแพ้ ก็เกิดอาการ 2 อย่างเช่นกันคือ

(1) พาลหาเหตุทะเลาะ ทำดีทำต่อยกับฝ่ายชนะ หรือใครก็ได้ที่เผอิญ พุดไม่เข้าหูในเวลานั้น คนไทยจะไม่ไคร่ยอมรับความพ่ายแพ้โดยดัชนีเท่าใดนัก เหตุการณ์เช่นนี้เป็นการประกาศเป็นศัตรูกับฝ่ายตรงข้ามอย่างเปิดเผยพอสมควร ซึ่งไม่ร้ายแรงเกินไปนัก คืออีกฝ่ายหนึ่งยังไม่ทันตั้งตัวรับได้ แต่ก็ถือว่าไม่ดี มันควรจะยุติและสิ้นสุด ตรงการยอมรับความแพ้ได้

(2) ลอบกระทำการร้ายต่อฝ่ายชนะ หรือฝ่ายตรงข้าม การกระทำดังกล่าว เป็นอันตรายต่อบุคคลฝ่ายถูกประทุษร้ายเป็นอย่างยิ่ง ตรงที่ว่าเขาไม่รู้ตัวและไม่ทันได้ตั้งรับ การทำร้ายนี้มีตั้งแต่เบาไปหาหนัก มีทั้งการทำร้ายจิตใจและร่างกายเป็นต้นว่า ผู้แพ้เอาผู้ชนะไปกล่าวร้ายโจมตีลับหลัง เช่น ไม่สมควรชนะ ชนะอย่างมีเลศนัย ชนะเพราะคนกลางไม่เป็นกลาง เป็นต้น บางคราว บ้ายสี เพิ่มเติมเข้าไปด้วยให้บุคคลผู้ชนะมีอันเป็นไปต่างๆ นานา ผู้ชนะที่ไม่รู้ตัวมาก่อนพอรู้เข้าก็จะตกใจ ช็อค เสียใจ และเกิดการไม่ไว้วางใจ เป็นศัตรูกัน อาฆาตมาดร้ายกันต่อไปอีก

ที่หนักไปกว่านี้ คือผู้แพ้ลอบทำร้ายผู้ชนะทางร่างกายคือ ชุ้มทำร้าย เช่น ตีหัว ยิงฟัน แทง เป็นต้น เบาหน่อยก็เข้าชั้นบาดเจ็บเลือดตกยางออก หนักหน่อยก็ลอบฆ่ากันเลยทีเดียวเราจะเห็นข่าวพาดหัวหนังสือพิมพ์ไม่เว้นแต่ละวัน

ในระบอบประชาธิปไตย เรื่องของการแพ้และการชนะจะเข้ามามีบทบาทประจำวันอยู่มากทุกอย่างต้องยุติด้วยการโหวตหาเสียงข้างมากเสมอ ผู้แพ้หรือฝ่ายเสียงข้างน้อยก็ไม่เสียใจ และไม่คิดอาฆาตทำลายผู้ชนะเขาถือว่า พฤติกรรมใดๆ ที่คนส่วนมากในสังคมยอมรับเอาไว้ปฏิบัติ นั้น เป็นพฤติกรรมที่ได้เลือกสรรแล้ว เหมาะสมและสะดวกกายสบายใจแก่สมาชิกในสังคมนั้นๆ แล้ว มนุษย์เรานั้นเก่งมากในทางเลือกสรรเอาพฤติกรรมดีๆ ไว้ประพฤติปฏิบัติร่วมกันเสมอและสิ่งที่คนส่วนมากเลือกและยอมรับแล้วนั้น จะกลายมาเป็นระบบระเบียบแห่งพฤติกรรมที่เราเรียกกันในขั้นสุดท้ายว่า “วัฒนธรรม” นั่นเอง

พฤติกรรมในการไม่ยอมแพ้ของคนไทยนั้นเป็นเรื่องที่น่ากลัวมากและเป็นภัยต่อความสงบสุขของสังคมอย่างยิ่ง เพราะผู้กระทำมักกระทำลับหลัง มีโอกาสได้ดูท่าทีและช่องทางไว้ก่อนเสมอและจะวางแผนกระทำการอย่างที่เราคิดว่าฉลาดที่สุด ทำทางหนีทีไล่ไว้อย่างดี ผู้ที่ถูกโจมตีมักไม่รู้ตัวว่าจะรู้ก็มักจะเจ็บใจ เจ็บกายไปแล้ว

เราจะไม่มาพูดกันว่าการกระทำอันเนื่องมาจากความไม่มีน้ำใจนักกีฬาของเรานั้นคนไทยนั้นจะไม่ก่อให้เกิด ประชาธิปไตย พูดได้เลยว่าตกอยู่ในระบอบอื่นที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยมาแล้ว ตลอดเวลาคือ

ก. ความไม่รู้แพ้รู้ชนะนั้นทำให้สังคมระส่ำระสายไม่สงบสุข ไม่ปลอดภัยนิยัย เช่นนี้ต้องเอาอำนาจ การออกคำสั่ง การควบคุมบังคับ การกดหัวมาใช้บังคับจึงจะสงบเรียบร้อยได้ ในระบบประชาธิปไตยนั้นไม่มีการควบคุม กดหัว ใช้อำนาจใดๆ ทั้งสิ้น เพราะสังคมเขามีระเบียบ ปล่อยได้ให้สิทธิและเสรีภาพได้ เราจึงพอจะมองเห็นว่าทำไมจึงมีพวกฉวยโอกาสมาใช้อำนาจเข้าควบคุมประเทศไทยอยู่เสมอ เดี่ยวกลุ่มนั้น เดี่ยวกลุ่มนี้ และเราก็รู้ตัวดีว่าเราไม่เคยมีประชาธิปไตยที่แท้จริงเลย

ข. เมื่อแพ้แล้วลอบโจมตี ลอบทำร้ายนั้น เป็นวิธีการต่อสู้ในลัทธิ “คอมมิวนิสต์” ที่เรียกว่า “Guerrilla Warfare” คือการรบแบบกองโจร ซึ่งประกอบด้วยวิธีการ “ซุ่มโจมตี” เป็นหลักเป็นการต่อสู้ที่ไม่เผชิญหน้ากัน คอยแต่จะวางแผนลอบสังหาร เมื่อเผชิญหน้ากันเราคือสหายรักหมู่เดียวกันหมด ไม่รู้ว่า ใครคือศัตรู เราคุยกัน ยิ้มกัน พอตะวันตกล้อยเมื่อใดก็วางแผนก่อการร้ายลอบสังหารกันอย่างเลือดเย็น

การทำศึกแบบนี้ไม่มีที่สิ้นสุด เพราะมองไม่เห็นตัวศัตรูที่แท้จริง จะทำได้ก็เพียงแค่ระแวงแคลงใจกัน สงสัยกันเท่านั้น

รวมความว่า เรานั้นตกอยู่ในลัทธิคอมมิวนิสต์อยู่แล้ว และประชาธิปไตยจะไม่มีวันเริ่มได้ ถ้าหากคนไทยยังไม่มีน้ำใจนักกีฬาดังที่เป็นอยู่

จ. การมองคนในแง่ร้าย

ในหัวข้อนี้ออกจะไม่เป็นการยุติธรรมต่อคนไทยนักที่มาหาเราว่า คนไทยเป็นคนที่ชอบมองคนในแง่ร้าย (Pessimistic) ที่ข้าพเจ้ารวบรวมเขียนมาทั้งหมดนี้มีได้เป็น

ความเห็นที่ได้ทำการวิจัยเป็นตัวเลขออกมา แต่ข้าพเจ้าเขียนจากประสบการณ์ในชีวิตตามที่ได้รู้ได้เห็นได้สังเกตมา จริงอยู่ในเรื่องของการมองคนในแง่ดีหรือแง่ร้ายนี้มีอยู่ในตัวบุคคลแทบทุกคน ทุกเชื้อชาติก็ว่าได้ แต่ดิกรังขมมากน้อยรุนแรงของการคิดในแง่ร้าย และเปอร์เซ็นต์ของนิสัยเช่นนี้ของบุคคลดูคร่าว ๆ และประมาณการเอาเอง ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าคนไทยมีนิสัยแบบนี้มากที่สุด สาเหตุของการมองคนในแง่ร้ายอาจจะเนื่องมาจาก

1. สังคมไทยเป็นสังคมที่ปราศจากความมั่นคง คือสังคมไทยเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยปัญหาภัยแล้ง ปัญหาหนักที่สุดได้แก่ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมไทยเป็นสังคมยากจนและค่านิยมของสังคมไทยก็เป็นการนิยมวัตถุ คนไทยต่างแข่งขันกันหาวัตถุมาบำรุงตา บำรุงใจ บำรุงกายกันทั่วไป และในการแข่งขันนั้น เราต่างก็ทำทุกวิถีทางที่จะให้ได้มาซึ่งวัตถุใส่ตนและครอบครองตน ในขณะที่เดียวกันก็เหยียบย่ำทำลายผู้อื่นที่ตนแข่งขัน (ในใจ) นั้นให้ราบพนาสูญหายไปด้วย นี่เป็นเรื่องของผู้ที่พอจะมีหนทางจะทำได้ ส่วนผู้ที่ไม่มีหนทางเลยได้แก่คนยากจนจำนวน 99 % (จากไทยรัฐ ฉบับวันที่ 6 มิถุนายน 2517) นั้นต่างตกอยู่ในห้วงแห่งความทุกข์ยาก อดอยาก หิวโหย แกร่งแย่ง และทำลายกันเพื่อให้ได้มาซึ่งอาหารและปัจจัยอื่น ๆ ที่จำเป็นแก่การดำรงชีพ ความยากจนก่อให้เกิดความไม่มีความสุขในใจ ความมัวหมอง ความกดดันนานาชนิด ความเกลียดชังโลกและสังคม ความไม่เป็นตัวของตัว และในที่สุดจะเกิดการมองโลกในแง่ร้าย เห็นคนทุกคนในสังคมเป็นศัตรูของตนไปหมด มีแต่ความระแวงภัยจนทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจโลก ไม่ไว้วางใจสังคม มองเห็นทุกคนเป็นศัตรูร้ายกาจของตนไปหมดยังไม่ทันที่ใครจะทำอะไรตน ตนก็ต้องรีบทำร้ายเขาเสียก่อน

2. ความอิจฉาริษยา สาเหตุนี้ก็ต่อเนื่องมาจากข้อหนึ่ง คือเมื่อเกิดมีการแข่งขันกันขึ้นและตนเป็นฝ่ายพ่ายแพ้แล้ว จะทนไม่ได้ที่จะเห็นตนย่ำแย่ ยากจนคั่นแค้นอยู่ฝ่ายเดียว ทนไม่ได้ที่จะเห็นคนอื่นได้ดีมีความสุข ในขณะที่ตนทุกข์ยากและเดือดร้อนซึ่งดูเหมือนว่าตนจะถูกทอดทิ้งไม่มีเพื่อนในโลก ถ้าหากมีคนดกทุกข์ได้ยากทั้งทางกาย ทางใจ เหมือนตนบ้างก็จะเป็นสุขขึ้น จะเป็นที่ปลอบใจว่าตนเองไม่ใช่เป็นผู้ดกทุกข์แต่เพียงผู้เดียว

ใคร ๆ ก็ได้รับความทุกข์เหมือนตน และทำตนเช่นกัน ถ้าหากตนทุกข์แต่คนอื่นเฉยเฉยมีความสุข ตนจะมีใจอิจฉาริษยากระสับกระส่าย ต้องหาทางทำลายเสีย หรืออีกทีเมื่อทำอะไรไม่ได้ก็คิดไปเองว่าเขาร้ายแน่ ๆ และร้ายกว่าตนเองเอามาก ๆ ตนเองนั้นต้องยังดีกว่าด้วยเหตุนี้จึงไม่มีการกล่าวขวัญถึงตนเอง จงใจจะลืมนั่นเสีย เพราะเรื่องของคนอื่นนั้นต้องร้ายแรงและน่าสนใจกว่าเยอะ เป็นต้นว่าตนเองไม่มีคู่ ก็ให้คิดไปว่าตนเองนั้นดีมากบริสุทธิ์ผุดผ่องวางตนสูงมากจนใคร ๆ เอื้อมไม่ถึง ชายใด ๆ ก็ไม่คู่ควรกับตนแล้วจะหันไปมองคนมีคู่อุป ๆ ตัวเองว่าช่างเลวร้าย ไม่วางตัว ล่อให้คนมาหลงรัก เจ้าชู้ เล่ห์โลกียี่มากมาย คนที่มาเป็นที่หมายของคนนั้น ๆ ดูไม่ได้ หาดีกว่านี้ไม่ได้ก็รีบคว้าไว้เป็นต้น ลักษณะนี้แสดงว่าไม่สุขใจในการไร้คู่ก็พยายามปลอบใจว่า การไร้คู่นั้นดี การมีคู่นั้นเลวร้าย ยิ่งคนที่มีคนมาชอบและสนใจมากเท่าใดยิ่งเลวร้าย เล่ห์โลกียี่มากขึ้นเท่านั้น

3. การขาดเหตุผลและวิจารณ์ญาณ เรื่องนี้เป็นการให้ร้ายหรือกล่าวร้ายหรือมองคนในแง่ร้ายโดยมิได้เจตนาทำใดนัก เป็นแต่มองเรื่องราวไม่รอบคอบเท่าที่ควรและไม่ใคร่ตรองหาเหตุผล

4. สังคมไทยมีกฎเกณฑ์ทางสังคมมากเกินไป ตั้งแต่ทุกคนจำความได้จะได้ยินได้ฟังผู้เกิดก่อนดื่มนมเสมอ ๆ ว่า “อย่าทำอย่างนั้นนะ อย่าพูดอย่างนั้นนะ ไม่ดี” ทุกช่วงตอนของการดำรงชีวิตในแต่ละวันจะเต็มไปด้วยคำว่า “อย่า” และ “ไม่ได้” มีพฤติกรรมมากมายหลายอย่างที่เป็นที่ห้ามกระทำในสังคม (Social Taboo) และในการห้ามกระทำนั้น ผู้ใหญ่ก็มักไม่ชี้แจงแสดงเหตุผลว่าทำไมจึงห้าม และทำไมจึงจะทำไมไม่ได้ สิ่งที่บอกเราก็คือผลของการฝ่าฝืนเท่านั้นเอง เช่น อย่าเหยียบธรณีประตูนะ บาป ถ้าเราถามถึงสาเหตุแห่งการห้าม ผู้ใหญ่ที่มีความรู้หน้อยก็จะบอกว่า ธรณีประตูคือศีรษะบิดามารดา แต่ยังทำให้กังขาต่อไปว่า ทำไมธรณีประตูจึงจะมาเกี่ยวข้องกับศีรษะบิดามารดาได้ ถ้าถามต่อไปอีก ผู้ใหญ่จะดุว่าห้ามถาม ผู้ใหญ่เขาบอกก็อย่าทำก็แล้วกัน เรื่องก็เป็นอันว่าจบลงอย่ามีดมนต่อไป

ในช่วงชีวิตของผู้เขียนซึ่งเติบโตขึ้นมาในสังคมไทยนี้จำได้ว่า คนไทยไม่มีใครจะเคารพกฎเกณฑ์ หรือกฎหมายบ้านเมืองเท่าใดนัก ไม่ว่าใครจะออกกฎอะไรมาใช้กับคน

หม่มากก็ตาม กฎเกณฑ์อันนั้นมักจะกลายเป็นเครื่องมือหากินหรือหาประโยชน์ใส่ตนของบุคคลบางคน และบางฝ่ายอยู่เสมอกฎเกณฑ์หรือกฎหมายที่ออกมาใช้นั้นจะมีผลต่อกันเฉพาะแต่กับบุคคลที่ไม่มีหนทางหลีกเลี่ยงเท่านั้น เช่น คนจนและไม่มีอำนาจของสังคมเป็นต้น ตัวอย่างเช่น วันหนึ่งผู้เขียนขับรถมาหยุดตรงไฟแดงแห่งหนึ่งพอดีมีรถตึกตึกคันหนึ่งแล่นเร็วเข้ามาไฟเขียวและเหลืองออกมาด้านตรงข้ามพันพอดี แต่ถูกตำรวจจราจรเรียกให้หยุดขณะเดียวกันนั้นก็มีรถเก๋งเพียต 125 ซึ่งแล่นตามหลังรถตึกตึกคันนี้มา แต่เผชิญไฟสัญญาณแดงเสียก่อนแต่คนขับรถฝ่าไปก็ถูกตำรวจจราจรคนนั้นเรียกให้จอดเช่นกัน ปรากฏว่าคนขับรถตึกตึกถูกยึดใบขับขี่ และตำรวจคนนั้นก็เดินไปของใบขับขี่จากคนขับรถเพียต 125 คนขับรถเพียตแทนที่จะยื่นให้กลับยื่นบัตรประจำตัวให้ดูและได้ยึดยึดสิ่งของบางอย่างให้จราจรผู้นั้น และผู้เขียนเห็นจราจรผู้นั้นโบกมือให้รถเพียตผ่านไปได้ และเดินกลับไปพูดว่าคนขับรถตึกตึกโง่งเงง คนขับรถตึกตึกแกก็ยืนยันว่าแกไม่ผิดแต่ก็ไร้ผล นี่เป็นตัวอย่างทางการเอากฎหมายจราจรมาหาประโยชน์ใส่ตน จึงทำให้กฎหมายจราจรขาดความศักดิ์สิทธิ์ เพราะใช้บังคับบุคคลได้ไม่เท่าเทียมกัน

ส่วนในกฎเกณฑ์ของสังคมซึ่งเกิดมาจากขนบธรรมเนียมประเพณีนั้นก็เช่นกัน ได้มีผู้นำไปใช้หาประโยชน์ใส่ตน หมายความว่ายังมีกฎเกณฑ์มากเท่าใดการละเมิดฝ่าฝืนกฎก็มีมากเท่านั้น คนใดที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจก็ตามมักจะถูกผู้ที่มีมองโลกในแง่ร้ายอยู่แล้วโจมตี ถึงแม้จะทำผิดหรือฝ่าฝืนเพียงน้อยนิดผู้ที่จ้องจะโจมตีอยู่แล้วก็โจมตีมากมายยิ่งย่อยยับลงได้เท่าใดยิ่งดี ถึงแม้ผู้ฝ่าฝืนบางคนจะฝ่าฝืนโดยความจำเป็นหรือมีเจตนาดีจะทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ก็จะถูกผู้หวังร้ายอาศัยกฎเกณฑ์หรือข้อห้ามทางสังคมมาโจมตี ตัวอย่างเช่น กฎเกณฑ์ข้อในเรื่องชู้สาวของสังคมไทยมีอยู่ว่า เป็นสตรีห้าม approach ผู้ชายก่อนก็เกิดมีสตรีผู้หนึ่งสมมุติว่าชื่อ น.ส. กอ มีความจำเป็นจะต้องทำงานอยู่จนเย็นจนค่ำ เนื่องจากงานมากหรือมีสมมติดีกว่าทำตอนกลางวันหรืออะไรก็ตามแต่ ก็จะถูกผู้หวังร้ายคิดหรือไปว่า การที่ น.ส. กอ อยู่ ณ สถานที่ทำงานจนเย็นจนค่ำ ก็เพื่อจะล่อให้บุรุษที่ทำงานจนเย็นจนค่ำเช่นกัน

ผู้โอกาสมาตีสนิทอะไรเทือกนี้เป็นต้น เป็นการเอากฎข้อห้ามทางสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนถึง 2 กฎ คือ ห้ามให้ทำ (approach) ข่ายก่อน และเป็นสตรีไม่ควรออกจากบ้านเย็นย่ำค่ำมืด ส่วนประโยชน์ที่ผู้หวังร้ายได้คือ การได้พูดว่าคนในแง่ร้ายแล้วมองสบายใจขึ้น

ถ้าหากกฎเกณฑ์ในสังคมไทยจะน้อยลงกว่านี้ โอกาสที่คนจะฉกฉวยเอากฎเกณฑ์ข้อห้ามมาใช้ให้เกิดผลในทางทำลายคนอื่นก็จะลดลง คนที่จะมองเห็นใคร ๆ ว่าร้ายไปหมดก็จะลดลง เพราะไม่มีใครทำอะไรให้เขาว่าได้ ส่วนที่เราไม่ได้ทำอะไรผิดกฎเกณฑ์ใด ๆ แล้วยังมองเห็นเราร้ายอีกก็ช่วยไม่ได้ และวิจยไม่ถูกแล้ว ก็ขอให้ปลงให้ตกดีกว่า เป็น “กรรมเก่า” ของเราที่ต้องเกิดมาร่วมประเทศกับคนพรรคนั้นก็แล้วกัน

ในสังคมที่ปกครองกันด้วยระบอบประชาธิปไตยนั้น เขาตัดสินปัญหากันด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์เข้ามาเกี่ยวเรื่องอะไรที่โหดให้ชนะให้แพ้กันไปแล้ว เราจะยอมรับไม่เก็บเอามาคิดนอกสภาอีก เมื่อทุกอย่างยอมรับกันด้วยเหตุผล การมองกันในแง่ผิดแง่ร้ายหรือไม่เข้าใจกันก็น้อยลงเป็นไปได้ว่า ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยแท้ ๆ ได้นั้นจะต้องไม่มีปัญหาเรื่องปากเรื่องท้อง หมายความว่าคนที่เขามีอารมณ์ดี มองโลกในแง่ดี เพราะเขาสบายใจไม่มีอารมณ์หวนไหวเพราะท้องหิว คือว่าประชาธิปไตยจะเกิดมีได้สมบูรณ์เมื่อประเทศร่ำรวยและมั่นคงเสียก่อน อีกประการหนึ่งเมื่อประเทศมีประชาธิปไตยมากขึ้น กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นข้อห้ามในสังคมก็คงลดน้อยลงเอง คำว่า “อย่า” และ “ไม่ได้” คงหมดไปเองเพราะสมาชิกในสังคมสามารถจะหาเหตุผลมาตอบข้อห้ามเหล่านั้นได้ว่าควรห้ามทำหรือให้ทำการใด ๆ ในสังคม

6. ทำงานร่วมกันเป็นคณะไม่ได้

เราจะเห็นได้ว่าคนไทยนั้นไม่ใช่ด้อยกว่าชาติอื่นใดทั้งในเรื่องของสติปัญญาและความสามารถในด้านอื่น ๆ ตัวอย่างของความสามารถทางด้านพลังงานและปฏิธานทางการเมืองก็มีปรากฏก้องโลกเสมอว่าคนไทยชกมวยเก่ง เรามีโผน กิ่งเพชร จำเริญ ทรงกิตรัตน์ วิจิตรชัย เชี่ยวน้อย เบิกฤกษ์ ชาติวันชัย และเวนิช บ.ข.ส. ทางกรีฑา เวลานี้เรามี

นักวิ่ง 100 เมตร ดังมาก คือ อาณัติ รัตนพล ทางเบดบินตัน เราก็กัง แต่เราไม่เคยตั้งในกีฬาฟุตบอล บาสเกตบอล วอลเลย์บอลให้ก้องโลกเหมือนชาติอื่น ๆ เลย ทำไมจึงเป็นเช่นนั้นตอบได้ว่าคนไทยนั้นเก่งเฉพาะตัวและจะเก่งมากถ้าให้ทำคนเดียวถ้าเมื่อใดให้เอาคนเก่ง ๆ ทั้งหลายมาทำอะไรร่วมกันเป็นทีมละก้อพัง ทั้งนี้เพราะเราไม่ได้รับการฝึกฝนอบรมมาแต่เด็ก ให้มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เราเอาคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่า “อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ” ซึ่งแปลว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” มาใช้เต็มทีเกินไป คือเราสอนกันว่าทุกอย่างต้องพึ่งตนก่อน แล้วก็ญาติพี่น้องตน ครอบครัวตน และพวกพ้องตน คนอื่นจะเป็นอะไรก็ช่างหัวมัน ตนได้ดีก็แล้วกัน ผู้เขียนจะขอวิเคราะห์สาเหตุแห่งการทำงานเป็นทีมไม่ได้ของคนไทยดังนี้

สาเหตุแห่งการทำงานร่วมกันเป็นทีมไม่ได้ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทย การอบรมเลี้ยงดูเด็กของคนในสังคมไทยขาดการฝึกฝนที่ดีให้เด็กได้รู้ระเบียบแบบแผนและมีวินัย เพื่อจะได้เติบโตขึ้นรับผิดชอบต่อผู้อื่นและต่อประเทศชาติ เด็กไทยเติบโตขึ้นมาแทบทุกคนจะเป็นคนที่คิดถึงแต่ตนเองรับผิดชอบต่อตนเองแต่เพียงผู้เดียวหรือบางที แม้แต่ตนเองไม่รับผิดชอบก็มี เรื่องการที่จะฝึกฝนให้คนไทยมีความสำนึกต่อผู้อื่นนั้นเราไม่มีระเบียบวิธีการในเรื่องนี้ จะได้แยกอธิบายถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็กในสังคมไทยออกเป็น 2 พวกดังนี้คือ

ก. คนรวย คนรวยในสังคมไทยมักมีลูกน้อยคน เมื่อมีจำนวนน้อยก็น่าที่จะอบรมเลี้ยงดูให้เด็กมีคุณภาพดีเมื่อเติบโตขึ้นก็หาได้เป็นเช่นนั้นไม่ ลูกคนรวยโตขึ้นเสียคนก็มากมายและได้กลายมาเป็นส่วนประกอบของประชากรไทยที่ไม่มีคุณภาพคือ คนไทยส่วนใหญ่ไม่มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ต่อสังคม และต่อตัวเอง ครอบครัวคนร่ำรวยเลี้ยงลูกแบบตามใจจะเอาอะไร จะกินอะไร ในเวลาใดก็ตามใจทุกอย่าง พ่อแม่จะรับผิดชอบแทนลูกทุกอย่าง ไม่ยอมให้ลูกกระทบกระทั่งอันทั้งทางกายทางใจ ไม่เคยฝึกฝนให้ทำอะไรเป็นเวลา และทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ตรงกันข้ามจะสอนให้ลูกรู้ว่าตนเองนั้นเกิดมาร่ำรวยยิ่งใหญ่ อยากได้อะไรให้ใช้เงินซื้อเอา หากความสุขได้ตนด้วยเงินทองที่ตนมีอยู่

และให้ทำตนให้แตกต่างไปจากชนชั้นอื่น ทำอะไรทุกอย่างตามใจชอบ ตามอารมณ์ทำตนเป็นนายคนทั้งโลก ไม่เคยฝึกหัดให้ทำตามบุคคลอื่น การเลี้ยงลูกของสังคมไทยนั้นสอนให้เด็กเป็นเด็กอมมือ ไม่รู้จักโตไปตลอดชีพ แม้แต่ไปแต่งงานมีลูกแล้วก็ยังไม่เป็นผู้ใหญ่ พ่อแม่ยังต้องโอบอุ้มตลอดไป

ครั้นโตขึ้นเข้าสู่สังคมภายนอกด้วยตนเอง ก็นำเอานิสัยเป็นเด็กอมมือ ไม่มีความรับผิดชอบเอาแต่ใจตัวเอง ไม่คำนึงถึงผู้อื่นไปใช้กับคนอื่น ปรากฏว่าคนอื่นเขาไม่ให้อภัยเช่นบิดา มารดาของตนหรือบริวารในบ้านของตน ภายในบ้านตนเองก็เกิดความขัดแย้ง (Conflict) ในใจ เข้ากับใครไม่ได้ ทำตัวไม่ถูก ใครมอบหมายให้ไปทำงานร่วมกับใครก็จะไปทำให้บ่อนของเขาแตก ทำอะไรกับใครก็พัง เพราะไปคิดว่าตนเองแน่นักหนา ใครจะให้ทำอะไรต้องให้ฉันเด่น และนำหน้า เรื่องที่ฉันจะยอมน้อยหน้าให้คนอื่นเด่นนั้นอย่าหวัง เพราะฉันเป็นใหญ่เสมอในบ้านฉัน ดังนั้นฉันต้องใหญ่ตลอดกาลและทุกสถานที่ด้วย

ข. คนจน ครอบครัวคนจนนั้นเลี้ยงลูกแบบปล่อยเลย เพราะพ่อแม่มีแต่ไปทำมาหากินรับจ้างอาบเหงื่อต่างน้ำหาเช้ากินค่ำ ค่ำลงกลับมาก็เหนื่อยนอนหลับไปหรือไม่ก็เมาเหล้ากลับมาอาละวาดเตะตีเมียและลูก เรื่องจะมีเวลาเรียกลูกมานั่งอบรมนั้นคงจะไม่เคยคิด และคนจนเป็นคนไม่มีการศึกษา เมื่อตนเองไม่ได้รับการอบรมมาก็ไม่มีอะไรจะไปอบรมลูกและก็ไม่เห็นความจำเป็นอะไรจะต้องมาอบรมลูก เด็ก ๆ จากครอบครัวที่ยากจนก็เลยแว้งคว้างขาดที่พึ่ง ใจแตกกระเจิดกระเจิงออกจากบ้าน ต้องเร่ร่อนหาใส่ปากใส่ท้องเอง อิ่มบ้างอดบ้างสลับกันไป เด็กพวกนี้ต้องผจญความลำบากยากเข็ญแสนสาหัสจากการต่อสู้กับชีวิตลำเค็ญบวกกับการไม่เคยได้รับการศึกษาอบรมสั่งสอนให้อยู่ในระเบียบวินัย ก็จะมีแต่นิสัยเห็นแก่ตนเองก่อนผู้อื่น ไม่คำนึงถึงผู้อื่น ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคมตัวใครตัวมัน ครั้นเติบโตขึ้นนิสัยเห็นแก่ตัวและขาดความรับผิดชอบก็จะติดตัวไปตลอด กลายเป็นพลเมืองอีกส่วนหนึ่งที่ขาดคุณภาพ ไปทำงานทำการอะไรเป็นพรรคเป็นพวก เป็นทีมก็มีแต่จะบ่อนแตก อาละวาดชกต่อยกัน ชอบแต่จะทำงานรับจ้างเป็นกรรมกรไป

วัน ๆ หนึ่ง ทำงานกับพรรคพวกก็มักจะหาความเด่น ความดังใส่ตัว ไม่อะลุ่มอล่วย ไม่มี
ความเห็นแก่สังคมส่วนใหญ่ เห็นแก่ได้มีช่องทางใดจะกอบโกยหาประโยชน์ใส่ตนได้ก็จะ
ทำทันที

2. **Individualistic** ผู้เขียนต้องขอใช้คำศัพท์ลงไปก่อนเพราะถ้าจะแปลออกมา
เลยมันจะไม่ตรงกับความเป็นจริงในนิสสัยคนไทย คำว่า Individualistic นั้นเป็นของดี
มากในสังคมที่พัฒนาแล้ว เพราะมีการปกครองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง คำนี้แปล
ตรง ๆ ว่า การแยกตัวและสงวนสิทธิ์ในตัวตนหรือความเป็นเอกเทศ หมายความว่าทุกคน
มีสิทธิในตัวของตัวบ้านของตัว ครอบครัวของตัว พรรคพวกของตัว ทรัพย์สินของตัว
ใครจะมายุ่งหรือมาละเมิดไม่ได้ ในขณะเดียวกันตนเองก็ยอมรับในสิทธิในตัวตนของผู้อื่น
ไม่ไปยุ่งกับบุคคลอื่นในเรื่อง ส่วนตัวของเขานั้นก็ตรงกับหลักกฎหมายประกันสิทธิภาพ
ส่วนบุคคลในกฎหมายรัฐธรรมนูญของสังคมประชาธิปไตยของทุกสังคมพอดี

ที่นี้มาถึงนิสสัยของคนไทยที่ นักมานุษยวิทยาเอกหลายท่าน เช่น Ruth Benedict
เป็นต้นวิจัยเอาไว้ว่า คนไทยมีนิสสัย Individualistic มันก็เลยจะแปลว่าเป็นเอกเทศหรือ
เป็นปัจเจกชน ตามความหมายที่แท้จริงดังข้อความที่พยายามแปลมาแล้วไม่ได้เป็นอันขาด
เพราะ Individualistic ที่แท้จริงนั้นเป็นนิสสัยที่ดี แต่นิสสัยคนไทยนั้นไม่ได้ดีอย่างนั้น
คนไทยนั้น ยอมรับในแง่ที่ถ้าตนเองจะเสียประโยชน์แล้วจะแยกตัว ไม่เอาด้วย อะไรที่
จะทำให้ตัวเอง ญาติมิตรของตัวเองต้องเดือดร้อนแล้วจึงจะแยกตัว ในขณะเดียวกันก็ยอมรับ
รู้ในสิทธิของผู้อื่นถึงแม้ว่าการที่ตนเดือดร้อนแล้วจะก่อให้เกิดความเป็น ในสังคมบ้าง
ก็ไม่ยอมทำดังมีคำกล่าวว่า “ไม่อยากเอามือไปชุกหีบ” แปลว่าถ้าตนจะเดือดร้อนแล้วจะ
ไม่ขอยุ่ง เช่น ถ้าหากมีรถชนคนตายกลางถนนต่อหน้าต่อตาตน ตำรวจมาสอบสวนและ
ถามความจริงจะพยายามปฏิเสธไม่รู้ไม่เห็น เพราะชี้แจงเป็นพยานให้ตำรวจ เกรงจะเสีย
เวลาทำมาหากินเป็นต้น

ในขณะเดียวกันเมื่อคนอื่นเดือดร้อน หรือยังไม่ทันจะเดือดร้อนดีก็เข้าไปยุ่งกับ
เขา เข้าไปสอดรู้ สืบสวนเพื่อที่จะรู้ หรือไม่ก็มุ่งดูเหตุการณ์ คนไทยถนัดต่อแยะในความ

สถานะของผู้อื่นที่สุด ถ้าเข้าไปดูแล้วเขายังเดือดร้อนไม่ได้ที่ก็ซ้ำเติมลงไปเลย เช่น เกิดไฟไหม้เราชอบไปมุงดู สามีกบรยาทะเลาะกันชอบเงี่ยหูฟัง ใครเขานินทาใครชอบร่วมวงจ้องคร่งก็เป็นผู้นำกระทำการนั้นเสียเอง

คนไทยชอบยุ่งเรื่องคนอื่นที่สุด ใครเขาจะควงใคร ใครมาชอบใคร ในหมู่บ้านโน้นใครท้องไม่มีพอบ้าง ฯลฯ อะไรเทือกนี้ก็จะพากันสืบสวน และเจรจาโน้มน้าวให้เลิกเกริกเป็นที่ครึกครื้น ไม่สนใจว่าใครจะเสียหายเพียงใด ยิ่งเสียหายได้เท่าใดยิ่งพอใจ นิสยคนไทยไม่ใช่เอกเทศแน่ ๆ เพราะทุกวันนี้สังคมไทยยุ่งอิรุงตุงนังเพราะเราไปยุ่งเกี่ยวในเรื่องของบุคคลอื่น จะไม่ไปยุ่งเรื่องคนอื่นก็ต่อเมื่อตนจะกระเทือนเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นจะแปลว่าคนไทยนั้นมีนิสัย Individualistic ก็ไม่เชิงนัก เป็นอันเข้าใจว่า เราคนไทยเป็นคน Individualistic แบบไทย ๆ ก็แล้วกัน

การที่เราแยกตัวไม่เอาไหน ไม่ให้ความร่วมมือกับใครถ้าตนไม่ได้ประโยชน์นั้นแหละคือ Individualistic แบบไทย ๆ นิสัยนี้จะเริ่มมีมาแต่ครั้งไหน ศตวรรษที่เท่าใดไม่แจ้ง รู้ก็แต่ว่าเรานั้นเป็นกันทุกคนถ้วนหน้าไม่มากก็น้อย ถ้าจะให้วิเคราะห์ถึงสาเหตุที่มา ก็พอจะเดาๆ เอาว่าอาจเป็นเพราะชื่อของ ประเทศไทย มีส่วนอยู่มาก คำว่า “ไท” หรือ “ไทย” แปลว่า “เป็นใหญ่” และ “อิสระ” คนไทยเราถือตนเองมาตลอดว่าเราเป็นใหญ่ด้วยตัวของเราเอง ไม่ขึ้นกับใคร และตลอดมาเราเป็นอิสระ ไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของใครเป็นกัปป์เป็นกัลป์สักทีเมื่อครั้งเราตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า 2 สมัยนั้นเขาก็ไม่ได้เข้ามาปกครองเรา เขาปล่อยให้เราอยู่กันเองแต่ก็ไม่นานนักเราก็กู้เมืองได้ ดังนั้นนิสัยเป็นทาสใครเราไม่มีและเราก็ไม่ชอบด้วย เรามีนิสัยรักความเป็นอิสระมาก่อนเราจึงตั้งชื่อประเทศของเราว่า “ไทย” ดังนั้นคำว่า Individualistic ซึ่งเป็นนิสัยของคนไทย น่าจะมาจากนิสัยชอบอิสระดังว่านี้

เมื่อตนเองเป็นใหญ่ทำอะไรก็ต้องทำให้ตน ตนจะทำอะไรก็ต้องตนพอใจ เพราะฉะนั้นทำอะไรก็ต้องนึกถึงตนเองก่อนเสมอ และชอบทำเอง ตั้งเอง ไม่ชอบการทำงานเป็นทีมหรือการที่ทำแล้วกลัวคนอื่นจะได้ดี ได้ประโยชน์ ถึงแม้ว่าผลประโยชน์จะตกอยู่กับ

ส่วนรวมก็ยอมไม่ได้ ต้องให้ตนได้ประโยชน์แต่ผู้เดียว นิสัยแยกตัวและไม่ให้ความร่วมมือ
 นี้เองจึงได้คำแปลง่าย ๆ ให้ตรงกับคำว่า Individualistic แบบไทย ๆ คือ “ไม่เอาไหน”

เมื่อคนไทยไม่เอาไหน ก็ทำงานร่วมกันเพื่อส่วนรวมไม่ได้ในสังคมประชาธิปไตย
 นั้นเขาคำนึงถึง ส่วนรวม เป็นหลัก เวลาจะทำงานอะไรให้เกิดผลดีต่อส่วนรวม
 เขาก็ต้องช่วยกันทำเป็นกลุ่ม เป็นทีม เป็นพรรค แล้วจัดแบ่งมอบหมายหน้าที่กันไป สังคม
 จึงจะได้รับการทั่วถึง เพราะไม่มีใครจะทำอะไรได้คนเดียวทั้งหมด ดังนั้นในระบบ
 ประชาธิปไตยจึงต้องมีพรรคการเมืองทำหน้าที่บริหารประเทศ แต่ปรากฏว่าประเทศไทย
 พยายามจะเป็นประชาธิปไตยมาหลายหนหลายคราวแล้วก็ไม่ได้ เพราะพรรคการเมือง
 ของเราพังเสียก่อนทุกที เพราะเราทำงานเป็นทีมเป็นพรรคไม่ได้ ไม่มีคนยอมเล็กในพรรค
 จะมีแต่คนใหญ่คนโตหมด จึงไม่มีใครร่วมมือใคร ไม่มีใครสนับสนุนใคร ต่างคนต่าง
 เกี่ยงกัน เล่นแ่งกัน เลียวกันและไป ผลที่สุดก็พังเพราะอำนาจทหารเขาถือเอาสาเหตุความ
 วุ่นวายของพรรคการเมืองมาเป็นข้ออ้างว่าเราไม่ปล่อยให้บริหารประเทศกันเองไม่ได้
 สรุป

ที่เขียนมาทั้งหมดนี้ก็ไม่หวังจะแก้ปัญหานี้สักนิดกับการเกิดของประชาธิปไตยใน
 เมืองไทยได้เพียงแต่ชี้ให้เห็นว่าข้อบกพร่องของเราอยู่ตรงไหนเท่านั้นเอง การแก้ไขก็ต้อง
 แก้ตรงต้นเหตุนี้แหละ จะเป็นการแก้ที่ตรงจุดและแก้จากต้นไปหาปลาย ไม่ใช่แก้จากปลาย
 มาหาต้นอย่างที่เราต้องทุ่มเงินภาษีราษฎรเป็นจำนวนมากไปเที่ยวบอกประชาชนคนไทย
 ทั่วประเทศว่า “ประชาธิปไตยคืออะไร” อย่างที่ทำกันอยู่ทุกวันนี้ ซึ่งอาจจะได้ผลบ้าง
 แต่อีกประมาณกี่ปีข้างหน้าก็ไม่มีใครทำนวยได้

พรรคการเมืองของไทย

พรรคการเมืองเป็นองค์การนิติบุคคลที่สำคัญที่สุดต่อความมั่นคงของรัฐบาล เพราะรัฐบาลจะมีเสถียรภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับพรรคการเมืองที่จัดตั้งหรือร่วมจัดตั้งรัฐบาลว่ามีที่นั่งในสภาอย่างน้อยเพียงใด มีระเบียบวินัยแค่ไหน มีความสามารถ และได้รับความนิยมนับถือจากประชาชนเพียงใด

ในช่วงที่ประชาชนชาวไทยกำลังมีความตื่นตัวทางการเมืองอยู่ขณะนี้ พรรคการเมืองต่างๆ ก็ทำการจดทะเบียน และแสดงบทบาททางการเมืองออกมาให้ประชาชนเห็น ยิ่งในช่วงแห่งการขอแก้ไขรัฐธรรมนูญในขณะนี้ ประชาชนคนไทยก็ยังจับตามองพฤติกรรมของพรรคการเมืองต่างๆ มากขึ้น ซึ่งพฤติกรรมของพรรคการเมืองต่างๆ ที่ปรากฏต่อสายตาประชาชนนั้นอาจจะมีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปที่จะมีขึ้นในเวลาอันใกล้

เพื่อประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจเกี่ยวกับพรรคการเมืองของไทย ในบทความนี้จึงได้กล่าวถึงเหตุการณ์เกี่ยวกับพรรคการเมืองในอดีตจนถึงปัจจุบัน และวิธีการต่างๆ ในการดำเนินการของพรรคการเมืองตามที่พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 ได้กำหนดไว้พอสังเขป

บรรณาธิการ

พรรคการเมืองของไทย

โดย นายจเร พันธุ์เปรื่อง

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าพรรคการเมืองเป็นสิ่งที่สำคัญมากต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยและจะขาดเสียมิได้ ดังนั้นพรรคการเมืองจึงต้องเป็นของคู่กันไปกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยพรรคการเมืองจะทำหน้าที่บำรุงรักษาอำนาจในการปกครองให้สืบต่อเนื่องกัน ช่วยสร้างความชอบธรรมของการมีอำนาจปกครองเป็นเครื่องประกันเสรีภาพและความเสมอภาคให้กับประชาชนมิให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองดำเนินการไปในทางเผด็จการ นอกจากนี้พรรคการเมืองยังเป็นเครื่องช่วยให้ผู้ปกครองทราบเจตจำนงของประชาชนและช่วยให้ประชาชนมีความตื่นตัวในทางการเมืองอันเป็นเป้าหมายของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

พรรคการเมืองคืออะไร

คำว่า “พรรคการเมือง” นั้น หมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ไปในแนวทางเดียวกันและมีความมุ่งหมายที่จะส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเพื่อที่จะได้จัดตั้งรัฐบาลในการบริหารประเทศ

ลักษณะของพรรคการเมือง

จากความหมายของพรรคการเมืองดังกล่าว เราจะเห็นถึงลักษณะสำคัญของพรรคการเมือง 3 ประการคือ

1. มีคณะบุคคลรวมตัวกันจัดสรรเป็นองค์การ การรวมตัวกันเป็นพรรคการเมืองนั้น จะต้องรวมกันเป็นองค์การ มีที่ทำการสำหรับพบปะเพื่อปรึกษาหารือกันเป็นประจำและเพื่อบริหารกิจการของพรรคการจัดองค์การของพรรคการเมืองนั้น จะต้อง

ขึ้นไปอย่างถาวร ในองค์การพรรคการเมืองจะมีการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ พรรคการเมืองจึงต้องมีหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค ฯลฯ และ สมาชิกพรรค

2. คณะบุคคลที่รวมตัวกันนั้นมีความคิดเห็นในนโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมในแนวทางใหญ่ ๆ ตรงกัน ในการรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลเพื่อจัดตั้งเป็น องค์การพรรคการเมืองนั้น กลุ่มบุคคลที่จะต้องมีการตกลงกันในนโยบายหลักที่จะนำไป บริหารประเทศเมื่อพรรคของตนได้รับเลือกตั้งจากประชาชน

3. พรรคการเมืองจะต้องคัดเลือกบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้งเพื่อจะได้เป็น ผู้แทนราษฎร ในการนี้ความมุ่งหวังของพรรคการเมืองก็คือเข้าควบคุมการดำเนินงานและ วางนโยบายของรัฐบาลนั่นเอง

จำนวนพรรคการเมืองกับความมั่นคงของรัฐบาล

พรรคการเมืองเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อโครงสร้างของรัฐบาล รัฐบาลของประเทศใดจะมีเสถียรภาพมั่นคงหรือไม่ขึ้นอยู่กับจำนวนของพรรคการเมืองในประเทศนั้น เรา จะเห็นได้ว่าแต่ละประเทศมีจำนวนพรรคการเมืองแตกต่างกันออกไปซึ่งอาจจะมีพรรค การเมืองเพียงพรรคเดียว หรือมีหลายพรรค แต่มีพรรคที่ใหญ่เพียงพรรคเดียว หรือมี พรรคใหญ่สองพรรค หรือมีหลายพรรคแต่ไม่มีพรรคใดที่จัดได้ว่าเป็นพรรคใหญ่ที่สามารถ คุมคะแนนเสียงข้างมากในสภาได้ ต่อไปนี้เรามาดูกันง่าย ๆ ว่าจำนวนพรรคการเมืองจะ เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของรัฐบาลได้อย่างไร

ประเทศที่มีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียว

ประเทศที่มีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวมักจะยึดถือแนวความคิดอันเดียวเท่านั้นว่า เป็นสิ่งถูกต้อง เช่น สหภาพโซเวียต ถือว่าลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นลัทธิเดียวที่ถูกต้อง เยอรมันสมัยฮิตเลอร์ถือว่าลัทธินาซีเป็นลัทธิเดียวที่ถูกต้อง และอิตาลีสมัยฟาสซิสต์ถือว่า จักรวรรดิฟาสซิสต์เป็นลัทธิเดียวที่ถูกต้อง เป็นต้น ดังนั้นในประเทศที่มีพรรคการเมืองเพียง

พรรคเดียวจึงเป็นประเทศเผด็จการ การดำเนินงานของรัฐบาลและรัฐสภาจะกระทำโดยพรรคการเมืองที่มีอยู่นั้นเพียงพรรคเดียว จะไม่มีพรรคการเมืองอื่นมาเป็นคู่แข่งในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นอำนาจ เมื่อทั้งรัฐสภาและรัฐบาลอยู่ในการควบคุมของพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวการบริหารประเทศจะไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลและรัฐสภาขึ้นได้ เพราะทั้งสององค์กรจะอยู่ภายใต้การควบคุมของพรรคการเมืองเดียวกัน ในประเทศเผด็จการเหล่านี้เราจะเห็นได้ว่าเสถียรภาพของรัฐบาลก็คือ เสถียรภาพของพรรคการเมืองที่มีได้เพียงพรรคเดียวนั่นเอง

ประเทศที่มีพรรคการเมืองหลายพรรคแต่มีพรรคใหญ่เพียงพรรคเดียวเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลมาตลอด

ประเทศที่มีพรรคการเมืองในลักษณะนี้จะยึดถือระบอบประชาธิปไตย ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะมีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นตัวแทนของพรรคการเมืองต่าง ๆ หลายพรรค แต่จะมีอยู่พรรคเดียวเท่านั้นที่ได้รับเลือกเป็นเสียงข้างมากในสภามาโดยตลอด เมื่อมีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวที่มีเสียงข้างมากในสภาพรรคการเมืองนั้นก็จะดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลด้วย จึงเห็นได้ว่าพรรคการเมืองพรรคนั้นเป็นผู้ควบคุมทั้งทางด้านสภาและรัฐบาล การดำเนินงานจึงเป็นไปตามนโยบายของพรรคการเมืองพรรคนั้นจึงเกิดความมั่นคงขึ้นทั้งทางรัฐบาลและรัฐสภา เช่น ญี่ปุ่น เป็นต้น

ประเทศที่มีพรรคการเมืองหลายพรรคแต่มีพรรคใหญ่สองพรรคผลัดเปลี่ยนกันเป็นรัฐบาล

ประเทศที่มีพรรคการเมืองในลักษณะนี้จะยึดถือระบอบประชาธิปไตย ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะมีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นตัวแทนของพรรคการเมืองต่าง ๆ หลายพรรค แต่จะมีอยู่สองพรรคที่ผลัดเปลี่ยนกันได้รับเลือกตั้งมีเสียงข้างมากในสภา คือในการเลือกตั้งทั่วไปแต่ละครั้งจะมีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวได้รับเสียงข้างมากในสภา เช่น ในประเทศหนึ่งมีพรรคการเมืองอยู่หลายพรรคแต่มีพรรคใหญ่อยู่สองพรรค คือ พรรค ก.

และพรรค ข. เมื่อมีการเลือกตั้งครั้งแรก พรรค ก. ได้เสียงข้างมากในสภา แต่พอมีการเลือกตั้งครั้งต่อมาพรรค ข. ได้เสียงข้างมากในสภา และเมื่อมีการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ มา พรรค ก. และพรรค ข. ก็สลับเปลี่ยนกันได้รับเสียงข้างมากในสภา ประเทศที่มีพรรคการเมืองใหญ่สองพรรคสลับเปลี่ยนกันได้รับเสียงข้างมากในสภานั้น จะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งเสร็จสิ้นลงพรรคใหญ่พรรคหนึ่งจะได้รับเสียงข้างมากในสภา การจัดตั้งรัฐบาลก็จะดำเนินการโดยพรรคการเมืองนั้นเพียงพรรคเดียว รัฐบาลและรัฐสภาก็จะควบคุมโดยพรรคการเมืองเสียงข้างมากนั้น ทำให้การดำเนินงานของรัฐบาลและรัฐสภาดำเนินไปโดยสะดวก และมีเสถียรภาพมั่นคง เพราะอยู่ภายใต้การควบคุมของพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวที่มีเสียงข้างมากในสภา เช่น อังกฤษ เป็นต้น

ประเทศที่มีพรรคการเมืองหลายพรรคและไม่มีพรรคใดมีเสียงข้างมากในสภา

ประเทศที่มีพรรคการเมืองในลักษณะนี้จะปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในการเลือกตั้งทั่วไปแต่ละครั้งจะมีสมาชิกสภาที่สังกัดพรรคการเมืองจำนวนหลายพรรค แต่ละพรรคจะมีสมาชิกสภาจำนวนไล่เลี่ยกัน และแต่ละพรรคจะมีสมาชิกสภาในสังกัดพรรคจำนวนน้อย ไม่มีพรรคใดที่สามารถมีเสียงข้างมากในสภาได้ เช่น ประเทศไทยในปัจจุบัน การที่มีพรรคการเมืองจำนวนมากและไม่มีพรรคใดมีเสียงข้างมากในสภาจะเกิดปัญหายากในการจัดตั้งรัฐบาล และการดำเนินงานของรัฐบาลจะเกิดปัญหาได้ง่าย โดยเฉพาะในระบบรัฐสภา เพราะรัฐบาลจะต้องมีเสียงข้างมากในสภาผู้แทน เมื่อไม่มีพรรคใดมีเสียงข้างมากในสภาก็จำเป็นต้องจัดตั้งรัฐบาลโดยพรรคการเมืองตั้งแต่สองพรรคขึ้นไปหรือที่เรียกว่า รัฐบาลผสม เมื่อเป็นรัฐบาลผสมการบริหารงานของรัฐบาลจึงอาจเกิดความขัดแย้งกันระหว่างพรรคที่ร่วมรัฐบาล ได้ง่าย จึงเกิดปัญหาเรื่องเสถียรภาพของรัฐบาลไม่มั่นคง ถ้าประเทศใดมีลักษณะของพรรคการเมืองเช่นนี้แต่มีการปกครองในระบอบประธานาธิบดี ซึ่งระบบนี้สภาและรัฐบาลแยกออกจากกันคือมาจากการเลือกตั้งทั้ง 2 ฝ่าย รัฐบาลต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่รัฐสภาเป็นผู้ออก ถ้าพรรครัฐบาลไม่มีเสียงข้างมากในสภา กฎหมายที่

รัฐบาลต้องการให้รัฐสภาออกกฎหมาย การดำเนินงานของรัฐบาลคงเป็นไปด้วยความยากลำบาก จะทำให้รัฐบาลขาดประสิทธิภาพ

๖.๔๔๑ อธิปไตยของประชาชน

ปัจจัยที่เป็นเหตุให้แต่ละประเทศมีพรรคการเมืองมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศ ได้แก่

- ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์อาจทำให้เกิดการแบ่งเป็นก๊กเป็นเหล่าขึ้น จนก๊กหรือเหล่าที่วั้นั้นพัฒนามาเป็นพรรคการเมืองในที่สุด
- ความเชื่อทางศาสนา ผู้ที่นับถือศาสนาเดียวกันอาจรวมกันเป็นพรรคการเมืองเดียวกันได้เช่น พรรคชาวคริสต์ พรรคชาวพุทธ เป็นต้น
- เชื้อชาติ ในประเทศใดประชาชนในชาติประกอบด้วยชนจากหลายเชื้อชาติจะมีการแบ่งกันเป็นพวกเป็นหมู่และอาจเป็นสาเหตุให้รวมกันเป็นพรรคการเมืองโดยบุคคลที่มีเชื้อชาติเดียวกันมารวมกันได้

2. ปัจจัยที่มักจะเกิดขึ้นในทุกประเทศ ได้แก่

- เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อิทธิพลของโครงสร้างในสังคม เช่นมีการรวมกันเป็นพรรคกรรมกร พรรคเสรีนิยม พรรคนายทุน หรือพรรคกสิกร เป็นต้น
- อุดมการณ์ ความแตกต่างทางอุดมการณ์จะก่อให้เกิดพรรคการเมืองได้ เช่น พรรคคอมมิวนิสต์ พรรคสังคมนิยม พรรคเสรีประชาธิปไตย เป็นต้น
- เทคนิคในการเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งรวมเขตโดยผู้สมัครรับเลือกตั้งสมัครเป็นพรรค (ทีม) พรรคละหนึ่งเบอร์ตามที่กำหนดไว้ในบทถาวรของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 จะทำให้จำนวนพรรคการเมืองของไทยมีจำนวนน้อยลง

พรรคการเมืองของไทย

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ 24 มิถุนายน 2475 พอจะกล่าวได้ว่าในประเทศไทยมีการรวมตัวระหว่างบุคคลหลายกลุ่มด้วยกันเพื่อดำเนินงานทางการเมือง ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีฐานะเป็นพรรคการเมือง หรืออ้างว่าไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง เริ่มแรกด้วยคณะราษฎร คณะทหาร ซึ่งต่อมาได้มีการแบ่งแยกออกเป็นคณะทหารผ่านศึก คณะนายทหารหนุ่ม คณะทหารประชาธิปไตย คณะกระทิงแดง ฯลฯ คณะคอมมิวนิสต์ คณะเสรีไทย และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่น สหบาลกรรมการ สหพันธ์เกษตรกร สมาคมนายจ้าง สมาคมนายธนาคาร การรวมกลุ่มดังกล่าวนี้บางทีอ้างว่าจะไม่ดำเนินงานทางการเมือง ทั้งที่ทางปฏิบัตินั้นหลีกเลี่ยงไม่พ้น

รัฐธรรมนูญฉบับปี 2489 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทยที่ยอมรับไว้ในการจัดตั้งพรรคการเมืองโดยบัญญัติไว้ในมาตรา 14 ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เกละสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคม การตั้งคณะพรรคการเมือง การอาชีพ ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมาย” ถึงแม้ในตอนนั้นยังไม่มีกฎหมายกำหนดระเบียบแบบแผนของพรรคการเมือง แต่ก็มีการจัดตั้งพรรคการเมืองกันแล้ว เช่น พรรคก้าวหน้า พรรคคณะชาติ พรรคสหชีพ พรรคแนวรัฐธรรมนูญ พรรคประชาธิปไตย พรรคธรรมาธิปไตย และสหพรรค เป็นต้น

จนถึงปี 2498 จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองเมื่อวันที่ 26 กันยายน 2498 ในตอนนั้นกำหนดว่าการจัดตั้งพรรคการเมืองจะกระทำโดยผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป รวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองโดยขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองต่อสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย พรรคการเมืองที่ขอจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับนี้มีทั้งหมด 23 พรรค ที่สำคัญได้แก่พรรคเสรีมนังคศิลา พรรคประชาธิปไตย พรรคเสรีประชาธิปไตย พรรคสหภาพ พรรคชนวนไฮด์ปาร์ก ฯลฯ การเลือกตั้งทั่วไปที่มีขึ้น

ภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับแรกคือ การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 ปรากฏว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งสังกัดพรรคต่าง ๆ เพียง 8 พรรค

จากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนั้นพรรคเสรีมนังคศิลาได้ที่นั่งถึง 83 ที่นั่ง จากที่นั่งทั้งหมด 160 ที่นั่ง พอจัดตั้งรัฐบาลได้ก็เกิดปัญหาว่าการเลือกตั้งครั้งนั้นมีการหาคะแนนเสียงกันโดยมิชอบ จึงเกิดปัญหาขึ้นอย่างรุนแรงถึงกับมีการทำการรัฐประหารขึ้นโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2500

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำรัฐประหารสำเร็จก็มีการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่เพิ่มขึ้นอีก 7 พรรค และได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2500 ในการเลือกตั้งครั้งนี้สมาชิกพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง 8 พรรค โดยพรรคสหภูมิซึ่งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ตั้งขึ้นใหม่ได้ที่นั่ง 45 ที่นั่ง พรรคเสรีมนังคศิลาของจอมพล ป. พิบูลสงครามได้เพียง 4 ที่นั่ง พรรคประชาธิปไตยของนายควง อภัยวงศ์ ได้ 39 ที่นั่ง มีผู้แทนที่ไม่สังกัดพรรค 58 ที่นั่ง จากจำนวนที่นั่งทั้งหมด 160 ที่นั่ง เมื่อเสียงในสภาผู้แทนราษฎรแตกแยก การดำเนินงานของรัฐบาลในกรอบสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นไปโดยยากลำบาก จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงทำการปฏิวัติอีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2501 คณะปฏิวัติสั่งยกเลิกรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติพรรคการเมืองและยุบพรรคการเมืองทั้งหลายเสีย เป็นอันว่าพระราชบัญญัติพรรคการเมือง 2498 ใช้บังคับอยู่เพียง 3 ปีเศษเท่านั้น

เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการปฏิวัติสำเร็จก็ได้ตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญใช้เวลาในการร่างรัฐธรรมนูญจากรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ถึงรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร รวมเวลาร่างทั้งหมด 10 ปีเศษ จึงได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2511 หลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 แล้วมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2511 เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2511 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับที่ 2

LIRT

พรรคการเมืองที่จัดขึ้นตามพระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับที่ 2 นั้นมีทั้งหมด 14 พรรคมีพรรคที่สำคัญ เช่น พรรคสหประชาไทย พรรคประชาธิปไตย พรรคสัมมา-อาชีพช่วยชาวนา พรรคชาวนา ชาวไร่ พรรคประชาพัฒนา พรรคไทยปัตย์ พรรคอิสระ ฯลฯ

การเลือกตั้งทั่วไปที่มีขึ้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512 ปรากฏว่าพรรคการเมืองที่มีผู้แทนในสภามีอยู่เพียง 7 พรรค พรรคสหประชาไทยได้ 76 ที่นั่ง รองลงมาคือประชาธิปไตยได้ 57 ที่นั่ง และมีผู้แทนอิสระ 71 ที่นั่งจากจำนวนที่นั่งทั้งหมด 219 ที่นั่ง รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนั้นมีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี การบริหารประเทศในช่วงนั้นรัฐบาลต้องประสบกับอุปสรรคมากมาย มีการยุบบ่อนทำลายใช้อิทธิพลต่อการบริหารประเทศเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล ในที่สุดจอมพลถนอม กิตติขจร ต้องทำการปฏิวัติตัวเอง เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 ผลจากปฏิวัติทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 และพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2511 ถูกยกเลิกไปหลังจากการปฏิวัติรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร บริหารประเทศโดยไม่ต้องอาศัยพรรคการเมืองโดยใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร 2515 และแต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติขึ้นทำหน้าที่นิติบัญญัติ รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร บริหารงานอยู่จนถึงวันที่ 14 ตุลาคม 2516 รัฐบาลก็ต้องพ้นจากตำแหน่งเพราะนักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชนเดินขบวนครั้งใหญ่ถึงขั้นนองเลือด เพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย เมื่อรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร พ้นจากตำแหน่ง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีสืบต่อมา

วันที่ 10 ธันวาคม 2516 มีพระบรมราชโองการตั้งสมัชชาแห่งชาติ เพื่อทำการเลือกบุคคลที่เหมาะสมกราบบังคมทูลพระกรุณาแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ การเลือกสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติโดยสมัชชาแห่งชาตินั้นมิได้อาศัยพรรคการเมืองเลยเพราะพรรคการเมืองถูกยุบไปหมดแล้ว แต่ในการเลือกนั้นได้คำนึงถึงกลุ่มผล

ประโยชน์ อาชีพ วิชาชีพ ประกอบกับทัศนะและแนวความคิดเห็นทางการเมืองอย่างกว้างขวาง สภานิติบัญญัติได้ร่างรัฐธรรมนูญสำเร็จ และประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2517 แต่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2517 อันเป็นพระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับที่ 3 ตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคม 2517 พระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับนี้บังคับผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคการเมือง ทำให้พรรคการเมืองที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับนี้เกิดขึ้นอย่างมากมาย ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2518 มีพรรคการเมืองเข้าแข่งขันในการเลือกตั้งทั้งหมด 42 พรรค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับเลือกตั้งอยู่ในสังกัดพรรคการเมืองถึง 22 พรรค พรรคประชาธิปไตยได้มากที่สุด 72 ที่นั่งจากที่นั่งทั้งหมด 269 คน พรรคธรรมสังคมได้ 45 ที่นั่ง พรรคชาติไทยได้ 28 ที่นั่ง พรรคเกษตรสังคมได้ 19 ที่นั่ง พรรคกิจสังคมได้ 18 ที่นั่ง พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย 15 ที่นั่ง นอกจากนั้นเป็นพรรคเล็กพรรคน้อย พรรคประชาธิปไตยโดยการนำของ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้รวบรวมเสียงสนับสนุนจากพรรคการเมืองอื่นเพื่อจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีได้ไม่กี่วันก็ต้องพ้นจากตำแหน่ง เพราะสภาลงมติไม่ไว้วางใจในการแถลงนโยบาย หลังจากนั้น ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคมซึ่งมีผู้แทนในสภาเพียง 18 ที่นั่ง ก็สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จเพราะได้รับเสียงสนับสนุนจากพรรคการเมืองอื่นจึงได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร

การที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช จัดตั้งรัฐบาลโดยต้องอาศัยพรรคการเมืองอื่นด้วยนั้น ทำให้เกิดปัญหายากในการบริหาร เกิดการแตกแยกกันระหว่างพรรคที่เข้าร่วมสนับสนุนรัฐบาล ในที่สุด ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ก็ต้องยุบสภาตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2519 และจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปใหม่เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 มีพรรคการเมืองเข้าแข่งขันสมัครรับเลือกตั้ง 39 พรรค ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร 19 พรรค พรรคประชาธิปไตยที่นั่งมากที่สุดคือ 114 ที่นั่งจากที่นั่งทั้งหมด 279 ที่นั่ง รองลงมาได้แก่พรรคชาติไทยได้ 56 ที่นั่ง พรรคกิจสังคมได้ 45 ที่นั่ง

แต่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรคไม่ได้รับเลือกตั้ง พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทยได้เพียง 2 ที่นั่ง ฯลฯ ซึ่งการเลือกตั้งครั้งนี้มีพรรคที่มีที่นั่งในสภาเพียง 1—2 ที่นั่งถึง 11 พรรค

เมื่อการเลือกตั้งทั่วไปเสร็จสิ้นลง พรรคประชาธิปไตยซึ่งเป็นพรรคที่มีที่นั่งในสภามากที่สุดต้องร่วมกับพรรคธรรมสังคม พรรคชาติไทยและพรรคสังคมนิยมจัดตั้งรัฐบาลโดยมี ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช หัวหน้าพรรคประชาธิปไตยเป็นนายกรัฐมนตรี การบริหารงานของรัฐบาล ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นไปด้วยความยากลำบาก มีการเดินประท้วงเรียกร้องต่าง ๆ นานา ไม่เว้นแต่ละวัน จนในที่สุด ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ก็ตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งเพื่อให้มีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีเสียใหม่

แม้ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช จะลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้วก็ตาม ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ก็ยังได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง รัฐบาลของ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ชุดใหม่นี้ประกอบด้วยพรรคประชาธิปไตย พรรคชาติไทย พรรคธรรมสังคม พรรคเกษตรสังคม และพรรคสังคมนิยม รัฐบาลชุดนี้อยู่ในตำแหน่งไม่กี่วัน ยังไม่ทันแถลงนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎร ก็เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง จึงถูกปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ผลจากการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ทำให้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับที่ 3 ถูกยกเลิกไปด้วย

หลังจากปฏิรูปการปกครองแผ่นดินแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรีและประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2519 รัฐธรรมนูญฉบับนี้และรัฐบาล นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ต้องสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2520 โดยการปฏิวัติของคณะบุคคลที่ทำการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินนั่นเอง หลังจากนั้นก็ประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2520 รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้ทรงพระกรุณาแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามที่ประธานสภานโยบายแห่งชาตินำความกราบบังคมทูล สภานิติบัญญัติแห่งชาตินี้เองเป็นผู้ตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และในที่สุดก็พิจารณาเสร็จออกมาเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

สภานิติบัญญัติแห่งชาติไม่สามารถตรากฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองให้เสร็จได้
 คงมีแต่ร่างที่รัฐบาลเสนอให้พิจารณาเท่านั้น สภานิติบัญญัติก็ต้องสิ้นสุดลงเมื่อมีการเลือก
 ตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 ในการเลือกตั้งเมื่อปี 2522 จึงยังไม่มีพรรค
 การเมืองที่ถูกตั้งตามกฎหมาย มีแต่กลุ่มการเมืองเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่รัฐธรรมนูญมาตรา 94
 บัญญัติว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรจะต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง แต่มีบท
 บัญญัติมาตรา 240 ผ่อนผันให้ยังไม่ต้องนำบทบัญญัตินั้นมาใช้ในการเลือกตั้งในวันที่ 22
 เมษายน 2522 ในการเลือกตั้งปี 2522 จึงมีกลุ่มการเมืองส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง
 46 กลุ่ม และมีกลุ่มต่างๆ ได้รับเลือกตั้งเข้ามาทั้งหมด 14 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มกิจสังคม	ส่ง	231 คน	
ได้รับเลือกตั้ง		82 คน	---(1)
2. กลุ่มประชาธิปไตย	ส่ง	208 คน	
ได้รับเลือกตั้ง		32 คน	---(2)
3. กลุ่มชาติไทย	ส่ง	126 คน	
ได้รับเลือกตั้ง		38 คน	---(3)
4. กลุ่มเสรีธรรม	ส่ง	66 คน	
ได้รับเลือกตั้ง		21 คน	---(4)
5. กลุ่มชาติประชาชน	ส่ง	43 คน	
ได้รับเลือกตั้ง		13 คน	---(5)
6. กลุ่มพลังใหม่	ส่ง	64 คน	
ได้รับเลือกตั้ง		8 คน	---(6)
7. กลุ่มประชากรไทย	ส่ง	38 คน	
ได้รับเลือกตั้ง		32 คน	---(6)
8. กลุ่มสังคมประชาธิปไตย	ส่ง	34 คน	
9. กลุ่มกิจประชาธิปไตย	ส่ง	32 คน	
ได้รับเลือกตั้ง		3 คน	---(8)

10. กลุ่มสนับสนุนนโยบายเกรียงศักดิ์ ได้รับเลือกตั้ง	ส่ง	28 คน	1 คน ---(9)
11. กลุ่มพัฒนาประเทศไทย	ส่ง	15 คน	
12. กลุ่มธรรมนุญ	ส่ง	14 คน	
13. กลุ่มประชาธิปไตยแห่งชาติ	ส่ง	14 คน	
14. กลุ่มรวมไทย ได้รับเลือกตั้ง	ส่ง	13 คน	2 คน ----(10)
15. กลุ่มเกษตรสังคม ได้รับเลือกตั้ง	ส่ง	12 คน	3 คน ----(11)
16. กลุ่มประชาธิปไตย	ส่ง	5 คน	
17. กลุ่มธรรมสังคม ได้รับเลือกตั้ง	ส่ง	4 คน	1 คน ----(12)
18. กลุ่มสยามปฏิรูป ได้รับเลือกตั้ง	ส่ง	4 คน	1 คน ----(13)
19. กลุ่มประชาธิปไตย (เดิม)	ส่ง	3 คน	
20. กลุ่มสนับสนุนเกรียงศักดิ์	ส่ง	3 คน	
21. กลุ่ม ก.ส.ก.	ส่ง	3 คน	
22. กลุ่มกิจกรรม ได้รับเลือกตั้ง	ส่ง	2 คน	1 คน ----(14)
23. กลุ่มชมรมการเมืองพัฒนาประเทศไทย	ส่ง	2 คน	
24. กลุ่มรัฐบุรุษ	ส่ง	2 คน	
25. กลุ่มอิสระ ภ.ช.ว. (ภัทรธรรมราษฎร์)	ส่ง	2 คน	
26. กลุ่มทรงวุฒิ	ส่ง	2 คน	
27. กลุ่มรักชาติ	ส่ง	2 คน	
28. กลุ่มสนับสนุนถนนอม ประภาส ณรงค์	ส่ง	1 คน	

29. กลุ่มประชาชนไทย (2518)	ส่ง	1 คน
30. กลุ่มไท	ส่ง	1 คน
31. กลุ่มกิจกรรมนโยบาย	ส่ง	1 คน
32. กลุ่มชมรมการเมืองพัฒนา	ส่ง	1 คน
33. กลุ่มประชาชนไทย	ส่ง	1 คน
34. กลุ่มชมรมการเมืองพัฒนาประชาชนไทย	ส่ง	1 คน
35. กลุ่มประชากรเกษตรกร	ส่ง	1 คน
36. กลุ่มเศรษฐกิจสังคม	ส่ง	1 คน
37. กลุ่มมหาชน	ส่ง	1 คน
38. กลุ่มลูกพ่อขุน	ส่ง	1 คน
39. กลุ่มลูกพ่อขุนผาเมือง	ส่ง	1 คน
40. กลุ่มชาวนา	ส่ง	1 คน
41. กลุ่มประชาชน ประเทศชาติ ประชาธิปไตย	ส่ง	1 คน
42. กลุ่ม ผ.ท.บ.	ส่ง	1 คน
43. กลุ่มยังเติร์ก	ส่ง	1 คน
44. กลุ่มสันติธรรม	ส่ง	1 คน
45. กลุ่มกรุงสยามปฏิรูป	ส่ง	1 คน
46. กลุ่มกิจสังคมประชาธิปไตย	ส่ง	1 คน
และผู้สมัครอิสระอีก		615 คน
ได้รับเลือกตั้ง		63 คน

เมื่อนั่งในสภาผู้แทนราษฎรกระจัดกระจายเช่นนี้ จึงจำเป็นต้องอยู่ที่รัฐบาล
 ภายหลังการเลือกตั้งจะต้องเป็นรัฐบาลผสมระหว่างพรรคการเมืองหลายพรรคและต้องอาศัย
 เสียงสนับสนุนจากวุฒิสภา เพราะบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกำหนดให้ระยะ 4 ปีแรก
 วุฒิสภามีอำนาจประชุมร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรใน 4 ประเภท คือ งบประมาณ การเปิด

อุปราชทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี ร่างพระราชบัญญัติที่
คณะรัฐมนตรีแจ้งว่าเป็นเรื่องสำคัญและประธานรัฐสภาเห็นด้วย และการพิจารณาพระราช
กำหนด

→ รัฐบาลต้องอาศัยเสียงสนับสนุนจากวุฒิสภาซึ่งมีถึง 3 ใน 4 ของสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด แม้รัฐธรรมนูญจะกำหนดว่าวุฒิสภาจะเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
ไม่ได้ แต่วุฒิสมาชิกก็รวมตัวกันสนับสนุนรัฐบาลทั้ง ๆ ที่ไม่มีฐานะเป็นพรรคหรือกลุ่ม
การเมือง

หลังจากการเลือกตั้งทั่วไป พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ก็ได้รับแต่งตั้ง
ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐบาลของ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นั้น
ในตอนแรกมีกลุ่มเกษตรสังคม เสรีธรรม กิจประชาธิปไตยชาติประชาชน รวมไทย และ
ส.ส. อิสระ ร่วมด้วย แต่ต่อมา มีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ทำให้กลุ่มการเมืองที่ร่วม
รัฐบาลนั้นมีกลุ่มกิจประชาธิปไตย และ ส.ส. อิสระเท่านั้น รัฐบาล พลเอก เกรียงศักดิ์
ชมะนันทน์ อยู่ได้เพราะเสียงสนับสนุนของวุฒิสภา เมื่อมีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรี
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียง 3 คนเท่านั้นที่เป็นรัฐมนตรี ทำให้มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์
อย่างรุนแรง ทำให้ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

เมื่อ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ลาออกจากตำแหน่ง พลเอก เปรม
ดิณสุลานนท์ ก็ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในตอนแรกรัฐบาล พลเอก
เปรม ดิณสุลานนท์ มีกลุ่มกิจสังคม ชาติไทย ประชาธิปัตย์ ชาติประชาชน และกลุ่ม
สยามประชาธิปไตยร่วมรัฐบาล แต่เมื่อมีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีครั้งแรกพรรคกิจสังคม
ก็ถอนตัวจากการร่วมรัฐบาล ทำให้เสียงสนับสนุนรัฐบาลน้อยลงและรัฐบาลก็ยังคง
อยู่ได้ด้วยเสียงสนับสนุนของวุฒิสภา แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลบริหารงานด้วยความยาก
ลำบาก เพราะเสียงสนับสนุนในสภาผู้แทนราษฎรมีน้อย รัฐบาลจึงต้องปรับปรุงคณะ
รัฐมนตรีเป็นครั้งที่ 2 โดยพรรคกิจสังคมเข้าร่วมรัฐบาลของ พลเอก เปรม ดิณสุลานนท์
และยังคงบริหารประเทศอยู่ในปัจจุบัน

พรรคการเมืองไทยปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง นักการเมืองทั้งหลายจึงร่ำร้องให้มีการออกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ของพรรคการเมืองให้แน่นอน ความปรารถนานั้นสัมฤทธิ์ผลเมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2524 พระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับนี้เป็นพระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับที่ 4 ที่เราเคยมีมา พระราชบัญญัตินี้มีทั้งหมด 66 มาตรา กฎเกณฑ์ต่าง ๆ แตกต่างไปจากพระราชบัญญัติฉบับก่อน ๆ มากมาย

จะตั้งพรรคการเมืองได้อย่างไร

ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 นั้น การจัดตั้งพรรคการเมืองจะต้องทำเป็นสองระยะดังนี้

ระยะแรก เป็นระยะเริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง กฎหมายกำหนดให้ผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ และไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช มีจำนวนไม่น้อยกว่าสิบห้าคนขึ้นไป อาจรวมกันเป็นคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองได้ โดยจะต้องไปแจ้งความจำนงค์ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองคือปลัดกระทรวงมหาดไทยทราบ พร้อมกับต้องยื่นหนังสือเชิญชวนประชาชนเข้าเป็นสมาชิกสามฉบับ เมื่อนายทะเบียนพิจารณาแล้วเห็นว่าหนังสือเชิญชวนมีรายการครบถ้วนตามกฎหมายทุกประการ นายทะเบียนจะออกหนังสือรับรองการแจ้งให้คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองภายใน 15 วัน นับแต่วันได้รับแจ้ง เมื่อได้รับหนังสือรับรองจากนายทะเบียนแล้ว คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองมีสิทธิจะโฆษณาเชิญชวนผู้อื่นให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกได้

ในระยะที่สอง เมื่อมีผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่จะจัดตั้งขึ้นไม่น้อยกว่า 5,000 คน จึงจะมีสิทธิไปขอจดทะเบียนตั้งพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนได้ โดยมีเงื่อนไขว่า สมาชิกจำนวน 5,000 คนนั้น ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย คือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคละไม่น้อยกว่า 5

จังหวัด และในแต่ละจังหวัดมีสมาชิกไม่น้อยกว่า 50 คน การที่กำหนดไว้เช่นนี้ก็เพื่อให้มีพรรคการเมืองใหญ่ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ

เมื่อได้จำนวนสมาชิกครบตามจำนวนที่กล่าวไว้ข้างต้น คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองจะต้องเชิญบรรดาผู้ที่ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองมาร่วมประชุมเพื่อจัดตั้งพรรคการเมือง ในการประชุมจัดตั้งพรรคนี้จะต้องมีผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกมาร่วมประชุมไม่น้อยกว่า 100 คน ประกอบด้วยผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกภาคละไม่น้อยกว่า 5 จังหวัด จึงจะครบองค์ประชุมจัดตั้งพรรค

การประชุมจัดตั้งพรรคนี้ ที่ประชุมจะต้องตกลงกันกำหนดนโยบายของพรรค พร้อมเป้าหมายและวิธีดำเนินการ ตราข้อบังคับของพรรค และเลือกตั้งหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค รองเลขาธิการพรรค และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่า 7 คน รวมเป็นคณะกรรมการบริหารพรรค

ภายในกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่ได้รับหนังสือรับรองการแจ้งของคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองจากนายทะเบียน หัวหน้าพรรคจะต้องยื่นคำขอจดทะเบียนพรรคการเมืองต่อนายทะเบียน โดยส่งร่างนโยบาย และข้อบังคับพร้อมด้วยทะเบียนประวัติผู้ที่ลงชื่อเป็นสมาชิกตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด เมื่อนายทะเบียนพิจารณาเห็นว่า คำขอจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย นายทะเบียนก็จะจดทะเบียนพรรคการเมืองให้ และจะประกาศการจดทะเบียนพรรคการเมืองในราชกิจจานุเบกษา พรรคการเมืองจึงจะมีฐานะเป็นนิติบุคคล และดำเนินกิจการตามกฎหมายได้

ในการขอจดทะเบียนพรรคการเมืองนั้น ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจะต้องแจ้งชื่อพรรคการเมือง ภาพเครื่องหมายของพรรค ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ ชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อของคณะกรรมการบริหาร และรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกพรรค ซึ่งอย่างน้อยจะต้องแสดงเลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน หรือหลักฐานอื่นที่ทางราชการออกให้แทนบัตรประจำตัวประชาชน แยกเป็นรายจังหวัด พร้อมด้วยลายมือชื่อของแต่ละคน

ตามพระราชบัญญัติพรรคการเมืองที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า แนวนโยบายของพรรคการเมืองจะต้องมีลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกแตกแยกในเรื่อง

LIRT

เชื้อชาติหรือศาสนาระหว่างชนในชาติ หรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อกฎหมาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือศีลธรรมอันดี หรือการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นอันขาด

ในกรณีที่นายทะเบียนไม่รับจดทะเบียนพรรคการเมืองให้ นายทะเบียนจะต้องแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับคำขอจดทะเบียน และผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองมีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดว่าการไม่ยอมรับจดทะเบียนพรรคการเมืองเป็นไปโดยมิชอบ และขอให้สั่งให้รับจดทะเบียนโดยยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับหนังสือแจ้งการไม่รับจดทะเบียน

การจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง

พรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งถูกต้องตามกฎหมายแล้ว จะจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองขึ้นในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งก็ได้ แต่การที่จะจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองขึ้นในจังหวัดใด พรรคการเมืองนั้นจะต้องมีสมาชิกของพรรคอยู่ในจังหวัดที่จะจัดตั้งสาขาพรรคตั้งแต่ 100 คน ขึ้นไป

ในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองนั้น หัวหน้าพรรคการเมืองที่จัดตั้งสาขาพรรคจะต้องทำหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองต่อปลัดกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมืองภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้จัดตั้งสาขาพรรคการเมือง หนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองนั้นอย่างน้อยจะต้องแสดงให้เห็นถึงที่ตั้งสาขาพรรคการเมือง รายชื่อ อาชีพ ที่อยู่ ของสมาชิกและผู้ดำเนินการสาขาพรรคการเมือง

เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองแล้ว นายทะเบียนจะต้องบันทึกการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองนั้นลงในทะเบียนการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง และนายทะเบียนจะต้องออกหนังสือรับรองการการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ภายใน 15 วันนับแต่วันรับแจ้ง

LIRT

การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

บุคคลที่จะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้นั้นกฎหมายกำหนดว่าจะต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ และไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

พรรคการเมืองจะรับบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเข้าเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง หรือยอมให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมืองไม่ได้ ถ้าพรรคการเมืองรับบุคคลนั้นไว้ โดยกรรมการบริหารหรือผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมืองรู้เห็นแล้วยังรับไว้ กรรมการบริหารหรือผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมืองนั้นมีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ส่วนผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดถ้าขึ้นเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมืองหรือร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง จะมีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดที่ฝ่าฝืนนั้นจะถูกรัฐมนตรีก่อการกระทำความผิดไทยสั่งเพิกถอนสัญชาติไทยแล้วเนรเทศออกจากประเทศไทย

การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นกฎหมายห้ามมิให้ผู้ใดเป็นสมาชิกพรรคการเมืองในขณะเดียวกันเกินกว่าหนึ่งพรรค ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเกินกว่าหนึ่งพรรค จะมีโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท

สมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมืองสิ้นสุดลงเมื่อใด

สมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมืองทุกคนจะต้องสิ้นสุดลงด้วยเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

1. ตาย
2. ลาออก
3. พรรคการเมืองนั้นสั่งให้ลาออกตามข้อบังคับ

ในกรณีนี้ถ้าสมาชิกผู้ถูกสั่ง

ให้ออกนั้นเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย มติของพรรคที่จะมีผลให้สมาชิกผู้นั้นออกจะต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของที่ประชุมร่วมกับของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมืองนั้น และวิธีการลงมติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้นออกจากพรรคการเมืองจะต้องลงคะแนนเสียงโดยเปิดเผยเท่านั้น

4. ศาลมีคำสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก

ข้อบังคับของพรรคการเมือง

ข้อบังคับของพรรคการเมืองนั้นอย่างน้อยจะต้องมีรายการดังต่อไปนี้

1. ชื่อพรรคการเมือง
2. ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง
3. ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมือง

4. การเลือกตั้งระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง การสิ้นสุด และการออกตามวาระของหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขาธิการพรรคการเมือง รองเลขาธิการพรรคการเมืองและกรรมการบริหารอื่น การกำหนดอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการบริหารและกรรมการบริหารแต่ละคนปฏิบัติ

5. การจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมือง และอำนาจหน้าที่

6. การประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง และการประชุมของสาขาพรรคการเมือง
7. สิทธิและหน้าที่ของสมาชิกพรรคการเมือง
8. ความรับผิดชอบของพรรคการเมืองต่อสมาชิกพรรค
9. การรับสมาชิกและการส่งให้สมาชิกออก
10. วินัยและจรรยาบรรณของสมาชิก
11. การเลือกสมาชิกเพื่อส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในเขตเลือกตั้งต่าง ๆ

LIRT

12. การบริหารการคลังและการบัญชีของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง

จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับปัจจุบันกำหนดรายละเอียดของข้อบังคับไว้อย่างกว้างขวางก็เพื่อให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งมั่นคง สามารถควบคุมความประพฤติของสมาชิกพรรคได้อย่างรัดกุม และในขณะเดียวกันพรรคก็ต้องตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อสมาชิกด้วย

พรรคการเมืองจะต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปเป็นจำนวนเท่าใด

ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดไว้ว่า ในการเลือกตั้งทั่วไป พรรคการเมืองจะต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดรวมกันไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในการเลือกตั้งครั้งนั้น ความมุ่งหมายที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เช่นนี้ก็เพื่อจะป้องกันมิให้มีพรรคเล็กพรรคน้อยมากเกินไป ซึ่งเป็นปัญหาต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยมานาน เมื่ออยากให้มีพรรคการเมืองน้อยพรรคเพื่อความราบรื่นในการจัดตั้งรัฐบาล วิธีการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ดังกล่าวจึงเป็นทางแก้อย่างหนึ่งที่จะให้พรรคใหญ่และมีจำนวนน้อยพรรค เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดเช่นนั้น พระราชบัญญัติพรรคการเมืองจึงต้องดำเนินตามโดยกำหนดว่า พรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ พรรคการเมืองนั้นเป็นอันเลิกไป

เป็นที่น่าเสียดายที่ในการเลือกตั้งวันที่ 22 เมษายน 2522 ไม่ได้นำวิธีการดังกล่าวมาใช้เพราะอยู่ในช่วงเวลาใช้บทเฉพาะกาลตามรัฐธรรมนูญ และในขณะนั้น พระราชบัญญัติพรรคการเมืองยังไม่ออกใช้บังคับ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อมีการเลือกตั้งครั้งต่อไป เราคงจะเห็นได้ว่าจะมีพรรคการเมืองที่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 เหลือสักกี่พรรค

การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

เมื่อมีการจดทะเบียนแล้วพรรคการเมืองนั้นก็จะเป็นนิติบุคคล การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ซึ่งเป็นนิติบุคคลนั้นจะมีคณะกรรมการบริหารอันประกอบด้วย หัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค รองเลขาธิการพรรค และกรรมการบริหารอีกไม่น้อยกว่า 7 คน เป็นผู้ดำเนินการในนามของพรรคการเมือง ซึ่งการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารนั้นจะต้องเป็นไปตามนโยบายของพรรคการเมือง ในการดำเนินกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอกนั้น หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารที่หัวหน้าพรรคการเมืองมอบหมายเป็นหนังสือจะกระทำได้ในฐานะผู้แทนของพรรค

การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองโดยมากจะกระทำโดยคณะกรรมการบริหารของพรรค แต่มีกิจการบางอย่างที่กฎหมายกำหนดว่าจะต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองคือ การเปลี่ยนแปลงนโยบายของพรรคการเมือง การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคการเมือง การเลือกตั้งหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขาธิการพรรคการเมือง รองเลขาธิการพรรคการเมืองและกรรมการบริหารอื่น และกิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองกระทำผิดจะเป็นอย่างไร

ในการดำเนินงานทางการเมืองที่กระทำโดยหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารหรือกรรมการบริหารของพรรคการเมือง ถ้าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนนโยบายหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองซึ่งอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และการกระทำเช่นที่กล่าวนั้นยังไม่รุนแรงถึงกับจะทำให้พรรคการเมืองต้องยุบเลิกไป นายทะเบียนมีอำนาจทำหนังสือเตือนไปยังหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารและกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น ให้ระงับหรือแก้ไขการกระทำนั้นภายในเวลาที่นายทะเบียนกำหนด เมื่อนายทะเบียนทำหนังสือเตือนแล้ว หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารหรือ

กรรมการบริหาร ยังไม่ระงับหรือแก้ไขการกระทำนั้น นายทะเบียนมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเพื่อให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้ระงับหรือแก้ไขการกระทำดังกล่าว หรือให้หัวหน้าพรรค คณะกรรมการบริหารทั้งคณะหรือบางคนพ้นจากตำแหน่ง และผู้ที่ถูกศาลฎีกาสั่งให้พ้นจากตำแหน่งหัวหน้า คณะกรรมการบริหารหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองจะไม่มีสิทธิเป็น กรรมการบริหารอีกเว้นแต่จะพ้นกำหนด 2 ปี นับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำสั่ง

ถ้าการกระทำดังกล่าวข้างต้นของหัวหน้าพรรค คณะกรรมการบริหาร หรือ กรรมการบริหารพรรคเป็นการกระทำที่รุนแรงอาจเป็นเหตุให้พรรคการเมืองนั้นถูกยุบเลิกได้ โดยนายทะเบียนจะแจ้งต่ออธิบดีกรมอัยการพร้อมด้วยหลักฐาน ถ้าอธิบดีกรมอัยการ เห็นสมควร ก็จะยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเพื่อให้ศาลฎีกามีคำสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองนั้นเสีย

การจัดทำบัญชีของพรรคการเมือง

การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย บัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินนั้น กฎหมายกำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองและผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมือง ต้องจัดทำบัญชีดังกล่าวให้ถูกต้องตามที่เป็นจริง และกฎหมายยังกำหนดอีกว่ารายได้และทรัพย์สินที่พรรคการเมืองได้มาโดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติพรรคการเมืองแล้วให้ได้รับยกเว้นภาษีตามประมวลรัษฎากร

ในการทำบัญชีรายรับรายจ่ายและงบดุลของพรรคการเมืองนั้น หัวหน้าพรรคการเมืองจะต้องจัดทำอย่างน้อย 12 เดือนต่อครั้ง บัญชีงบดุลจะต้องมีรายการทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง เมื่อจัดทำงบดุลเสร็จแล้วจะต้องให้ผู้ตรวจสอบบัญชีตรวจสอบเสียก่อน แล้วจึงนำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองเพื่ออนุมัติภายใน 120 วัน นับแต่วันที่ลงนามงบดุล ในการเสนอที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัตินั้นจะต้องส่งสำเนางบดุลให้กับสมาชิกพรรคการเมืองก่อนมีการประชุมใหญ่ไม่น้อยกว่า 3 วัน และจะต้องมีสำเนางบดุลเปิดเผยไว้ ณ สำนักงานใหญ่ของพรรคการเมืองนั้นเพื่อให้สมาชิกตรวจสอบด้วย เมื่อประชุมใหญ่รับรองงบดุลแล้วจะต้องเสนองบดุลนั้นต่อนายทะเบียนภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่รับรอง ถ้าหัวหน้าพรรคการเมือง หรือผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรค

การเมืองคนใดไม่จัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายและบัญชีงบดุลดังกล่าวต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 20,000 บาท แต่หากการไม่ปฏิบัติดังกล่าวเป็นไปโดยทุจริตต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 20,000 บาท ถึง 100,000 บาท ส่วนผู้ที่มีหน้าที่ทำบัญชีนั้น ถ้าทำบัญชีโดยละเว้นการลงรายการในบัญชี ลงรายการเท็จในบัญชี แก้ไขบัญชี หรือซ่อนเร้น หรือทำหลักฐานในการลงบัญชี อันจะเป็นผลให้การแสดงรายได้และรายจ่ายของพรรคการเมืองไม่ถูกต้องตามที่แท้จริงต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100,000 บาท รวมทั้งหัวหน้าพรรคการเมือง หรือผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมืองผู้ไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องก็มีโทษเช่นกัน

ในการตรวจสอบบัญชีนั้นหัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหาร ผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมือง สมาชิกหรือบุคคลในพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องจะต้องอำนวยความสะดวกแก่ผู้สอบบัญชี ถ้าไม่อำนวยความสะดวกให้จะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท

การให้เงินแก่พรรคการเมืองและสมาชิกในทางที่ผิด

ในเรื่องรายได้ของพรรคการเมืองนั้นมีขอบเขตจำกัด โดยพระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับปัจจุบันกำหนดห้ามมิให้ผู้ใดให้เงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่พรรคการเมือง หรือสมาชิกผู้ใดเพื่อเป็นการจูงใจให้พรรคการเมืองหรือสมาชิกกระทำการอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักรราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศหรือราชการแผ่นดิน หรือกระทำการอันเป็นการก่อกวนหรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกระทำการอันเป็นการทำลายทรัพยากรของประเทศหรือเป็นการบั่นทอนสุขภาพอนามัยของประชาชน ถ้าผู้ใดยังขึ้นให้เงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์แก่พรรคการเมือง หรือสมาชิกเพื่อการดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 5 ปี หรือปรับตั้งแต่ 100,000 บาท ถึง 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ส่วนพรรคการเมืองและสมาชิกพรรคการเมืองนั้นกฎหมายได้ห้ามรับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีผู้ให้เพื่อการดังกล่าวข้างต้น ถ้ากรรมการบริหาร หรือผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมืองหรือสมาชิกคนใด รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์

อย่างอื่นอันเป็นการฝ่าฝืนแล้ว ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 2—10 ปี หรือปรับตั้งแต่ 200,000—1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้กฎหมายพรรคการเมืองยังห้ามมิให้พรรคการเมืองหรือสมาชิกพรรคการเมือง รับเงินทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด เพื่อดำเนินกิจการพรรคการเมือง หรือเพื่อดำเนินกิจการทางการเมืองจากบุคคล องค์กร หรือนิติบุคคลดังต่อไปนี้

- (1) บุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย
- (2) นิติบุคคลตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจ หรือกิจการ หรือจดทะเบียนสาขาอยู่ในประเทศไทยหรือนอกประเทศไทย
- (3) นิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทยซึ่งมีบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยมีทุน หรือเป็นผู้ถือหุ้นเกินร้อยละ 25
- (4) องค์กรหรือนิติบุคคลที่ได้รับทุนจากต่างประเทศซึ่งมีวัตถุประสงค์ดำเนินการเพื่อประโยชน์ของบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย หรือมีผู้จัดการ หรือกรรมการเป็นบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย
- (5) บุคคล องค์กรหรือนิติบุคคลที่ได้รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด เพื่อดำเนินกิจการพรรคการเมืองหรือเพื่อดำเนินกิจการทางการเมืองจากบุคคลตาม (1) (2) (3) หรือ (4)

ถ้ากรรมการบริหาร ผู้ดำเนินการสาขาพรรคการเมืองหรือสมาชิกพรรคการเมืองคนใดรับเงินทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด จากบุคคล นิติบุคคลหรือองค์กรดังกล่าวข้างต้นจะต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 2—10 ปี หรือปรับตั้งแต่ 200,000—1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนบุคคลนิติบุคคลหรือองค์กรดังกล่าว กฎหมายได้ห้ามมิให้ให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่พรรคการเมืองหรือสมาชิกพรรคการเมือง ถ้าฝ่าฝืนไปให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าผู้ให้เงินนั้นไม่มีสัญชาติไทยก็จะถูกรัฐมนตรียกเว้นการกระทำความผิดไทยส่งเนรเทศออกจากประเทศไทยด้วย

LIRT

การเลิกพรรคการเมือง

พรรคการเมืองต่าง ๆ ที่จดทะเบียนตั้งพรรคการเมืองแล้ว อาจมีเหตุให้มีการเลิกพรรคการเมืองเกี่ยวกับการเลิกพรรคการเมืองนี้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับปัจจุบันกำหนดให้พรรคการเมืองต้องเลิกด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- (1) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับของพรรคการเมือง
- (2) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงห้าพันคน หรือมีสมาชิกที่มีที่อยู่ในจังหวัดต่าง ๆ จังหวัดละห้าสิบคน ไม่ถึงห้าจังหวัดของแต่ละภาค เป็นเวลาติดต่อกันหกเดือน
- (3) ไม่ส่งหรือส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไปไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้
- (4) มีคำสั่งศาลให้ยุบเลิกพรรคการเมือง เพราะพรรคการเมืองนั้นกระทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือการกระทำการอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมของประชาชน หรือรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด จากผู้อื่นเพื่อกระทำการอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ ฯลฯ หรือพรรคการเมืองนั้นรับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อดำเนินกิจการพรรคการเมืองหรือเพื่อดำเนินกิจการทางการเมืองจากบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย หรือจากนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ หรือผู้ถือหุ้นไม่มีสัญชาติไทยเกินร้อยละ 25 หรือจากองค์กรหรือนิติบุคคลที่ได้รับทุนจากต่างประเทศ เพื่อดำเนินกิจการเพื่อบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทย หรือมีผู้จัดการหรือกรรมการเป็นบุคคลไม่มีสัญชาติไทย หรือพรรคการเมืองนั้นรับผู้ไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเข้าเป็นสมาชิก หรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง หรือยอมให้กระทำการเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมือง

- (5) เปลี่ยนแปลงนโยบายของพรรคการเมือง ข้อบังคับของพรรคการเมือง เลือกตั้งหัวหน้า รองหัวหน้า เลขานุการ รองเลขานุการ และกรรมการบริหารพรรค

การเมือง ซึ่งไม่ได้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก หรือผู้แทนสมาชิกซึ่งต้องเป็นไปตามข้อบังคับของพรรคการเมือง

เมื่อมีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองจะต้องแจ้งต่อนายทะเบียนภายใน 7 วัน นับแต่วันที่พรรคการเมืองเลิก เว้นแต่การเลิกพรรคการเมืองโดยศาลสั่งให้ยุบเลิก ถ้าหัวหน้าพรรคการเมืองไม่แจ้งให้นายทะเบียนทราบดังกล่าวจะต้องโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งหรือปรากฏต่อนายทะเบียนแล้วให้นายทะเบียนสอบสวนและยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเพื่อส่งให้ศาลฎีกาสั่งยุบเลิกพรรคการเมือง เมื่อศาลฎีกาสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองแล้วจะต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย

เมื่อเลิกพรรคการเมืองแล้วคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินจะเป็นผู้ชำระบัญชี เมื่อได้หักหนี้สินและค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีแล้ว ถ้ามีทรัพย์สินเหลืออยู่ ให้โอนให้แก่องค์การสาธารณกุศลตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับของพรรคการเมือง ถ้าในข้อบังคับพรรคการเมืองไม่ได้กำหนดไว้ก็ให้ทรัพย์สินที่เหลือนั้นตกเป็นของรัฐ

พรรคการเมืองที่ถูกตัดตามกฎหมายปัจจุบัน

ในขณะที่เขียนเรื่องพรรคการเมืองอยู่นี้มีพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจัดตั้งถูกต้องตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว 14 พรรค คือ พรรคประชาเสรี พรรคประชาธิปไตย พรรคปวงชนชาวไทย พรรคสหชาติ พรรคชาติไทย พรรคประชากรไทย พรรคชาติประชาธิปไตย พรรคพลังใหม่ พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย พรรคแรงงานประชาธิปไตย พรรคเสรีนิยม พรรคสังคมประชาธิปไตย และพรรคสยามประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุง

พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่สำคัญสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะพรรคการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การปกครองของประเทศมีความมั่นคง ถ้าประเทศไทยมีพรรคการเมืองที่มั่นคง ฐานะของรัฐบาลจะมั่นคง และการดำเนินงานของ

รัฐสภาและรัฐบาลจะมีประสิทธิภาพ สิ่งที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งที่จะทำให้พรรคการเมืองเข้มแข็งได้ก็คือ ประชาชน เพราะในการเลือกตั้งทั่วไปประชาชนจะเป็นผู้เลือกผู้แทนราษฎรของตน ถ้าพรรคใดมีสมาชิกของพรรคได้รับเลือกตั้งมีเสียงข้างมากในสภา พรรคนั้นก็สามารถที่จะตั้งรัฐบาลได้อย่างมั่นคง ซึ่งก็เท่ากับว่าประชาชนเป็นผู้ทำให้พรรคการเมืองมั่นคง เมื่อพรรคการเมืองมั่นคงก็จะทำให้รัฐบาลมั่นคงและมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันประชาชนชาวไทยสามารถกระทำการเพื่อให้ประเทศไทยมีระบบพรรคการเมืองที่มั่นคงได้หลายวิธี เช่น

1. ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประชาชนอาจให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่ตนเห็นว่าดี โดยลงคะแนนเสียงให้กับพรรคนั้น ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งประชาชนควรเลือกพรรคที่มีนโยบายเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวมมากที่สุด ไม่ควรยึดถือตัวบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นหลักเพราะถ้าถือตัวบุคคลเป็นหลักบุคคลนั้นอาจได้รับเลือกตั้งแต่จะทำหน้าที่อย่างไม่ดีเท่าที่ควร เพราะการดำเนินงานของผู้แทนราษฎรจะกระทำคนเดียวหรือน้อยคนไม่ได้ จะต้องกระทำกันหลายๆ คนคือ เป็นพรรคนั่นเอง และพรรคการเมืองที่ตนนั้นจะต้องส่งสมาชิกของพรรคที่เป็นคนดีและมีความสามารถเข้าสมัครรับเลือกตั้งเข้าทำนองที่ว่า “พรรคเลือกคนประชาชนเลือกพรรค”

2. เข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ประชาชนชาวไทยผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด อายุ 20 ปีบริบูรณ์ ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช สามารถสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้ โดยสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ตนเห็นว่านโยบายที่เป็นประโยชน์และจะรักษาผลประโยชน์ของชาติและประชาชน การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นอาจจะสมัครที่ทำการพรรคการเมืองหรือที่ทำการสาขาพรรคการเมืองก็ได้ การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจะต้องเสียค่าบำรุงให้กับพรรคเท่ากับเป็นการช่วยเหลือพรรคทางด้านการเงินได้อย่างหนึ่ง

3. ช่วยพรรคการเมืองหาเสียงในการเลือกตั้ง ประชาชนที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือไม่ก็ตาม อาจสนับสนุนพรรคการเมืองด้วยการช่วยพรรคการเมืองหาเสียง ซึ่งอาจเป็นการชี้แนะให้ประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้ง หรือชี้แนะให้ผู้อื่นเห็นว่าพรรคการเมืองต่างๆ มีข้อดีข้อเสียอย่างไร เพื่อความสะดวกในการตัดสินใจของผู้อื่น

4. ให้การช่วยเหลือในด้านการเงินและเครื่องมือเครื่องใช้ แก่พรรคการเมืองประชาชน อาจให้การสนับสนุนในด้านการเงินและเครื่องมือเครื่องใช้แก่พรรคการเมืองที่สนใจชอบได้ แต่การให้ความช่วยเหลือเช่นนี้จะต้องมิใช่ให้เพื่อให้พรรคการเมืองหรือสมาชิกพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการทำลายความมั่นคงของชาติ ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ ราชการแผ่นดิน ทำลายความสงบสุขของประชาชน ทำลายทรัพยากรของประเทศ หรือเพื่อการกระทำที่บั่นทอนสุขภาพอนามัยของประชาชน ถ้าผู้ใดให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดเพื่อให้พรรคการเมืองกระทำการดังกล่าว ประชาชนผู้ให้และพรรคการเมืองหรือสมาชิกพรรคที่รับจะต้องมีความผิดซึ่งอาจจะต้องรับโทษจำคุก หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ ในแง่ของประชาชนก็ไม่ควรให้การสนับสนุนเพื่อให้พรรคการเมืองหรือสมาชิกพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นความผิดดังกล่าว เพราะถ้าประชาชนต้องการให้ประเทศไทยมีระบบพรรคการเมืองที่ดีจะต้องไม่สนับสนุนพรรคการเมืองในทางที่ผิด และประชาชนจะต้องเข้มงวดกวดขันไม่ให้พรรคการเมืองและสมาชิกกระทำการในทางที่ผิด เพื่อความเป็นระเบียบของพรรคการเมืองและมีระบบพรรคการเมืองที่ดี

การควบคุมพรรคการเมืองโดยประชาชนนั้นจะกระทำได้ โดยการไม่สนับสนุนในด้านต่าง ๆ แก่พรรคการเมืองที่กระทำการนอกหล่นนอกทาง ประชาชนไม่ควรจะสนับสนุนพรรคการเมืองที่ไม่ดี เมื่อไม่ได้รับการสนับสนุนในไม่ช้าพรรคการเมืองนั้นก็จะอยู่ไม่ได้ หักเลิกละไป ส่วนพรรคการเมืองที่มีนโยบายที่ดีกระทำแต่สิ่งที่ดีและถูกต้องนั้น การให้การสนับสนุนในสิ่งที่ถูกต้อง และการมองดูอย่างสนใจของประชาชนจะทำให้พรรคการเมืองนั้นเข้มแข็งได้ในไม่ช้า ในอนาคตการเมืองของไทยอันใกล้นี้ ผู้เขียนก็หวังว่าประชาชนชาวไทยจะเป็นผู้ทำให้เมืองไทยมีพรรคการเมืองที่ดี มีระเบียบวินัย เข้มแข็งและอยู่ในระบบพรรคการเมืองที่ดี

LIRT

การเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร

ในการดำเนินการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้นั้น มีบ่อยครั้งที่เกิดปัญหาขึ้นในทางปฏิบัติว่าจะทำกันอย่างไร แม้แต่กฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศก็อาจเกิดปัญหาในการที่จะนำมาปฏิบัติได้เช่นกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการนำเอากฎหมายต่าง ๆ มาปฏิบัติกัน อาจจะเป็นปัญหาในข้อกฎหมาย หรือปัญหาในข้อเท็จจริง ที่กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ไว้กว้าง ๆ แต่ไม่ได้กำหนดวิธีดำเนินการไว้อย่างแน่นอน ดังนั้นจึงต้องเป็นหน้าที่ของบุคคล หรือองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย เป็นผู้กำหนดวิธีการในภาคปฏิบัติ

การเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๒๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ก็อาจจะเกิดปัญหาขึ้นได้ในอนาคตอันใกล้นี้ว่าจะดำเนินการเกี่ยวกับการเสนออย่างไร ในที่นี้จึงขอเสนอบทความเรื่อง "การเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" มาลงไว้เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาภาคปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

บรรณาธิการ

การเสนอร่างพระราชบัญญัติ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

โดย วชิรเทพ ออมพลาผล

เมื่อบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสิ้นสุดลง คือนับตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน 2526 เป็นต้นไป การเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 125 ซึ่งดูจะไม่มีปัญหาอะไร แต่ผู้เขียนพิจารณาแล้วรู้สึกเป็นการส่วนตัวว่าอาจจะมีปัญหาเกิดขึ้นโดยเฉพาะในระยะเริ่มต้นปฏิบัติใหม่ๆ เพราะในบทบัญญัติ มาตรา 125 นั้นแม้ส่วนใหญ่จะเป็นการคัดลอกของเดิมที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ แต่ก็มีส่วนที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่เป็นหลักการใหม่ที่ไม่เคยมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใดมาก่อนเลย ซึ่งหลักการใหม่นี้ปรากฏอยู่ในวรรคสองของ มาตรา 125 และเพื่อพิจารณาให้เห็นง่ายก็ขอนำมาตรา 125 ทั้งมาตรามาแสดงไว้ดังนี้

“มาตรา 125 ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

การเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะกระทำได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้ และต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองนั้นไม่น้อยกว่า 20 คน รับรอง

ร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการเงิน หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อความต่อไปนี้ทั้งหมดหรือแต่ข้อใดข้อหนึ่ง

(1) การตั้งขึ้นหรือยกเลิกหรือลดหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร

(2) การจัดสรร รับ รักษาหรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน

(3) การกู้เงิน หรือการค้าประกันหรือการใช้เงินกู้

(4) เงินตรา

ในกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินที่จะต้องมีการรับรองของนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้วินิจฉัย”

ความในวรรคสองที่ผู้เขียนเห็นว่ามีความปัญหาในทางปฏิบัติก็คือข้อกำหนดให้พรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้ ปัญหาในทางปฏิบัตินั้นก็คือจะทำความลำบากให้เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เสนอความถูกต้องของร่างพระราชบัญญัติเพื่อให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำบรรจุระเบียบวาระประชุมเพื่อให้สภาพิจารณาดต่อไป ที่มีปัญหาว่าอะไรคือความถูกต้องก็คือวิธีการที่พรรคการเมืองแสดงออกว่ามีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นได้ ซึ่งวิธีแสดงออกของพรรคการเมืองที่ว่าเป็นปัญหาก็เพราะพิจารณาได้ 2 ทาง คือ ทางแรกเป็นวิธีการที่สมาชิกพรรคการเมืองเสนอร่างพระราชบัญญัติให้พรรคการเมืองพิจารณาแล้วพรรคการเมืองนั้นเป็นผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติให้สภาพิจารณา (แต่คงความสำคัญของสมาชิกพรรคที่เสนอไว้ด้วย) ทางที่สองก็คือวิธีการที่สมาชิกพรรคการเมืองเป็นผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติให้สภาพิจารณาเลย แต่อ้างในหนังสือเสนอนั้นว่าพรรคการเมืองที่ตนสังกัดมีมติให้เสนอแล้ว

แบบที่ 1

(หนังสือเสนอ)

ที่.....

พรรค.....

วันที่ 3 เมษายน 2526

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติเหมืองแร่ พ.ศ.....

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ซึ่งส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล

ด้วยนายชาติ ประเทศไทย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรครักชาติได้

เสนอร่างพระราชบัญญัติเหมืองแร่ พ.ศ.....พรรครักชาติได้พิจารณาแล้ว มีมติ

ให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ.....)

หัวหน้าพรรครักชาติ

~ คำรับรองของสมาชิกพรรคฯ 20 คน อยู่ท้ายพระราชบัญญัติ

แบบที่ 2

ที่.....

.....

.....

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติ.....

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล
ข้าพเจ้าขอเสนอร่างพระราชบัญญัติ.....

.....
.....มาเพื่อให้โปรดนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ลงชื่อ ผู้เสนอ

(.....)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....

.....

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

พรรค.....ได้พิจารณาแล้ว มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติ

ดังกล่าวได้

ลงชื่อ.....

(.....)

หัวหน้าพรรคหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน

โดยส่วนตัวผู้เขียนแล้วเห็นว่าวิธีปฏิบัติทางแรกนี้น่าจะรัดกุมและถูกต้องกว่า สำหรับทางที่สองนั้น อาจจะเป็นปัญหาเรื่องหลักฐานการสังกัดพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการกล่าวอ้างของสมาชิกเองว่าพรรคการเมืองมีมติให้เสนอแล้วโดยไม่มีหลักฐานอื่นมาแสดง ดูจะเป็นการง่ายเกินไป ไม่เคารพเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

สำหรับวิธีการปฏิบัติทางแรกนั้น ก็เป็นไปได้เช่นเดียวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรี หรือการเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกที่ต้องมีคำรับรองของคณะกรรมการวินิจฉัย ฯ ก่อน คือถ้าคณะรัฐมนตรีเสนอก็คจะมีนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่แทนเป็นผู้ลงนามในหนังสือเสนอ โดยอ้างในหนังสือว่า คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาแล้วลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติ..... หรือกรณีสมาชิกสภาเสนอร่างพระราชบัญญัติผ่านคณะกรรมการวินิจฉัย ฯ ประธานคณะกรรมการก็จะลงนามในหนังสือเสนอ โดยอ้างว่าคณะกรรมการได้พิจารณาและมีมติให้คำรับรองร่างพระราชบัญญัติ..... ซึ่ง.....เป็นผู้เสนอ ฯลฯ

ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าในกรณีนี้ หัวหน้าพรรคการเมืองหรือรองหัวหน้าผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน เป็นผู้ลงนามในหนังสือเสนอร่างพระราชบัญญัติ โดยอ้างในหนังสือว่าพรรคการเมือง (ระบุชื่อ) ได้ประชุมปรึกษาแล้วลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติ.....ซึ่ง.....เป็นผู้เสนอ

ปัญหาที่นำมาถกเถียงจะยุติไปได้ ถ้าข้อบังคับการประชุมบัญญัติวิธีการไว้ แต่ในระยะแรกเริ่มที่ข้อบังคับการประชุมอยู่ในระหว่างการยกร่าง ซึ่งคงต้องใช้เวลาพอสมควร ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุม ผู้เขียนโดยส่วนตัวจึงวิตกไปว่าจะก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ จึงน่าจะพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหานี้บ้างหรือไม่

อนาคตนิยมกับการพัฒนาประเทศ

(Futurism and National Development)

โดย จุมพล พูลทรัพย์วิน

บทนำ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะเสนอแนวความคิดใหม่อีกแนวหนึ่ง ที่อาจจะนำไปใช้ในการบริหารและการพัฒนาประเทศ ทั้งระบบการศึกษา การเมือง การเศรษฐกิจ สังคมและระบบอื่น ๆ แนวความคิดใหม่นี้เรียกว่า แนวความคิดเชิงอนาคต (Futuristic Perspective) หรือเรียกสั้น ๆ ว่า อนาคตนิยม (Futurism)

การบริหารและการพัฒนาประเทศเป็นเรื่องใหญ่ ยาก และสลับซับซ้อน เพราะประเทศประกอบไปด้วยบุคคล องค์กร สถาบัน และระบบอื่น ๆ ที่ต่างก็มีความสลับซับซ้อนอยู่ในตัวเองอยู่แล้ว การจะบริหารและพัฒนาประเทศให้ได้ผลดี จึงจำเป็นที่ผู้บริหาร และบุคคลในทุกระบบและทุกสถาบัน จะต้องร่วมมือกันทำ จะทำเพียงคนเดียว กลุ่มเดียวหรือสถาบันเดียวย่อมจะประสบผลสำเร็จยาก ผู้บริหารจะต้องเข้าใจและยอมรับว่า ทุกระบบมีความสำคัญและสัมพันธ์กับระบบอื่น ๆ ทั้งสิ้น กลุ่มเกษตรกร กรรมกร นิสิต นักศึกษา ระบบการศึกษา ระบบการเมือง ระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ต่างก็มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และต่างก็เป็นระบบย่อย (Subsystem) ของประเทศ ในขณะเดียวกัน ประเทศไทยก็เป็นระบบย่อยของกลุ่มประเทศในเอเชียและของโลกตามลำดับ เมื่อกลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมันประกาศขึ้นราคาน้ำมัน หรือสภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจของอเมริกาเปลี่ยนแปลง ประเทศอื่น ๆ ก็ย่อมได้รับผลกระทบไปด้วย เช่นเดียวกัน เมื่อ นิสิตนักศึกษาและกรรมกรเดินขบวน หรือธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศลดค่าเงินบาท ระบบอื่น ๆ ในประเทศและระหว่างประเทศก็ได้ผลกระทบเช่นกัน ดังนั้น ถ้าเราจะยอม

ยู่ที่ว่าแนวคิดดังกล่าวมีเหตุผล เราก็ควรจะพิจารณาแนวคิดดังกล่าวอย่างจริงจัง และต้องเข้าใจและยอมรับว่าในการบริหารและการพัฒนาประเทศนั้น บุคคลทุกฝ่ายต้องช่วยกันวิเคราะห์บทบาท ปัญหาผลกระทบ และผลที่จะตามมา(consequences) ทั้งในระบบย่อยของตัวเองและระบบอื่น ๆ ในสังคมแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) ที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มประเทศพัฒนาและกำลังพัฒนาโดยทั่วไป และแนวคิดนี้เป็นแนวคิดหลักแนวหนึ่งของนักอนาคตนิยม (Futurists)

ผู้เขียนได้สรุปบรรยายถึงแนวคิดแบบอนาคตนิยม ไว้อย่างคร่าว ๆ บ้างแล้วในบทความเรื่อง “อนาคตศึกษาและการวิจัยอนาคต” ลงพิมพ์ใน รัฐสภาสาร (ปีที่ 30 ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม 2525) และใน สารเสวต (ปีที่ 14 ฉบับที่ 9 เมษายน 2525) ดังนั้น ในบทความนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงหลักความคิดอื่นของอนาคตนิยมที่สำคัญและจำเป็นในการบริหารและการพัฒนาประเทศ

ผู้แพ้ – ผู้ชนะ

ระบบบริหารและการพัฒนาประเทศของเรา ค่อนข้างจะยึดตัวบุคคลเป็นหลักมากเกินไป ที่เป็นดังนี้ อาจจะเป็นเพราะสภาพการณ์และค่านิยมบางอย่างของนักการเมืองและนักบริหารบิบบังคับ การยึดตัวบุคคลเป็นหลักในการบริหารประเทศมีทั้งข้อดีและข้อเสียหลายประการ แต่ในบทความนี้จะไม่ขอพิจารณาข้อดีและข้อเสียเหล่านั้น

เรามักจะได้ยินอยู่บ่อย ๆ ว่า ที่การพัฒนาประเทศไม่ได้ผลดีเท่าที่ควรหรือล้มเหลว เพราะนักบริหารคนก่อน ๆ ทำไว้ไม่ดี นั่นคือ ผู้บริหารคนปัจจุบันมักจะกล่าวโทษผู้บริหารคนก่อน หรือนักการเมืองฝ่ายหนึ่งโจมตีนักการเมืองอีกฝ่ายหนึ่ง โดยต่างฝ่ายต่างก็อ้างว่า ทำไปเพื่อผลประโยชน์ของประเทศ และหาทางเอาชนะซึ่งกันและกัน ค่านิยมที่ว่าจะต้องมีผู้แพ้และผู้ชนะดังกล่าวเป็นค่านิยมที่นักอนาคตนิยมเชื่อว่า นักบริหารและผู้พัฒนาประเทศควรจะหลีกเลี่ยง

ทำไมเราจะต้องมีผู้ชนะ และมีผู้แพ้เสมอในระบบการเมืองและการบริหารของเรา ทำไมเราต้องมีระบบ “หัวเราะทีหลัง ดังกว่า” ทำไมเราจึงต้องแข่งขันกันทำให้

เกิดผู้แพ้ขึ้นในสังคมของเรา ทำไมเราไม่เคารพ และแลกเปลี่ยนความคิดความสามารถจากบุคคลหลายฝ่าย

นักอนาคตนิยม เน้นการประสานสร้างความคิดความสามารถ ของบุคคลใน ทุวงการเพื่อร่วมมือกัน และเพื่อเป็นผู้ชนะร่วมกัน สังคมที่จะพัฒนาไปได้เร็วและมี ความสงบสุข ต้องเป็นสังคมที่ประกอบไปด้วยผู้ชนะ ผู้ที่หัวเราะไปพร้อม ๆ กัน (การ หัวเราะพร้อม ๆ กัน ย่อมมีเสียงดังกว่าหัวเราะคนเดียว) ตามแนวความคิดของนักอนาคต นิยม สังคมแบบมีผู้แพ้ – ผู้ชนะ (Win-lose Society) เป็นสังคมของความแก่งแย่งชิงดี และขาดความสงบสุข ส่วนสังคมแบบมีผู้ชนะกับผู้ชนะ (Win-win society) เป็นสังคม ที่พึงประสงค์สำหรับมนุษยชาติ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นค่านิยมแบบไทย ๆ ที่ สอดคล้องกับแนวคิดเชิงระบบ และเป็นค่านิยมที่ควรจะได้รับการเน้นในการ บริหารและ การพัฒนาประเทศ

การทำนาย – การควบคุม (Predicting – controlling)

นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นว่า การศึกษาอนาคต หรืออนาคตศึกษา (Futures study) เป็นเรื่องเหลวไหล ไร้สาระ เพราะเราไม่สามารถทำนายและควบคุม อนาคตได้ เนื่องจากเราไม่มีข้อมูล หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอนาคต เพราะเรื่องของอนาคต เป็นเรื่องที่ยังไม่เกิดขึ้น แนวความคิดดังกล่าวมีทั้งส่วนที่ถูกและส่วนที่ไม่ถูก ส่วนที่ถูก ก็คือ ส่วนที่กล่าวว่า เราไม่มีข้อมูลหรือข้อเท็จจริงในอนาคต เพราะอนาคตยังไม่เกิด นักอนาคตนิยมเห็นด้วยกับประเด็นนี้ แต่ไม่เห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า เรื่องอนาคตเป็น เรื่องไร้สาระ

นักอนาคตนิยมเน้นเรื่องการควบคุมมากกว่าการทำนาย ความคิดหลักนี้อยู่ที่ว่า ถึงแม้เราจะไม่สามารถทำนายอนาคตหนึ่งใดได้อย่างถูกต้องแน่นอน แต่เราก็สามารถสร้าง อนาคตให้เกิดขึ้นได้ (The future cannot be predicted but futures can be invented). โดยนัยนี้ การสร้างอนาคตให้เกิดขึ้น จึงเป็นเรื่องของการควบคุมมากกว่าการทำนาย และ ผู้ควบคุมหรือผู้สร้างอนาคต คือ “คน” ไม่ใช่ “คำทำนายของ หมอดู” หรือ “พรหมลิขิต”

การแก้ปัญหาด้วยการสร้างอนาคต

ผู้เขียนจะขอเน้นในที่นี้ว่า เมื่อเราพูดถึงการควบคุมนั้น เราเน้นถึงการควบคุมโอกาสต่างๆ (Opportunities) มากกว่าการควบคุมตัวปัญหา (Problems) เพราะตัวปัญหาจริงๆ ในอนาคตมันยังไม่เกิด แต่ถ้าเราคาดหวังไว้ว่ามันอาจจะเกิด เราก็สามารถหาทางหรือหาโอกาสที่จะป้องกันไว้เสียในปัจจุบัน แล้วหาโอกาสและวิธีการที่จะทำให้เกิดอนาคตที่พึงประสงค์ขึ้น

นักบริหารและนักวิชาการบางท่าน มีแนวโน้มที่จะวิเคราะห์หาสาเหตุของความผิดพลาดหรือสาเหตุของปัญหา โดยไม่ให้ความสนใจหรือไม่มีเวลาที่จะแสวงหาโอกาสหรือเหตุผลที่อาจจะก่อให้เกิดความสำเร็จ การที่ผู้เขียนกล่าวเช่นนั้น ผู้เขียนไม่ได้หมายความว่า การวิเคราะห์หาสาเหตุ ดังที่เราพูดกันอยู่บ่อยๆ ว่า “เราต้องหาสาเหตุของปัญหา และแก้ที่สาเหตุ” เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ผู้เขียนเห็นด้วยว่า แนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่ถูกต้อง แต่ไม่เพียงพอสำหรับผู้บริหาร ผู้บริหารและผู้พัฒนาประเทศ มิได้มีหน้าที่หลักแต่เพียงเข้ามาวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต เพราะถ้าเน้นที่จุดนี้เพียงจุดเดียว ประเทศของเรามีทางที่จะพัฒนาไปในทางที่เราต้องการได้ การแก้ปัญหาหรือการวิเคราะห์ปัญหาในอดีตได้ มิได้หมายความว่า เราจะสามารถแก้หรือวิเคราะห์ปัญหาในปัจจุบันและในอนาคตได้ เพราะเหตุการณ์และสภาพแวดล้อม ภายใต้วิวัฒนาการทางเทคโนโลยีใหม่ๆ ทำให้โลกและสภาพปัญหาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ วิวัฒนาการทางคอมพิวเตอร์ ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “การระเบิดทางความรู้ (Knowledge Explosion)” นั่นคือ ข่าวสารและความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นรวดเร็วแบบทวีคูณในระยะสั้นๆ ประเทศที่พัฒนาแล้วและเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี จึงหันความสนใจมายังเรื่องของการบริหารการควบคุมและการบริการทางข่าวสาร (Information Services) ผู้มีอำนาจในยุคที่เรียกว่า “ยุคข่าวสาร” (Information Age) นี้ จึงหมายถึงผู้มีข่าวสารมากกว่าผู้อื่น ประเทศที่พัฒนาแล้วหมายถึง ประเทศที่มีข่าวสาร สามารถบริหาร จัดการ และควบคุมข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนประเทศด้อยพัฒนาหมายถึงประเทศที่ด้อยข่าวสารหรือด้อยความรู้ ต้องคอยพึ่งพาประเทศอื่นอยู่ตลอดเวลา

นักบริหารในปัจจุบันและในอนาคต จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารและการจัดการข่าวสาร มีความสามารถในการมองเห็นปัญหาทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ที่สำคัญจะต้องมีความสามารถในการมองไกลออกไปในอนาคตอย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการผลิตสรรสร้างแนวทางเลือกที่พึงประสงค์ (Desirable Alternatives) ในอนาคตมีความสามารถในการเลือกแนวทางในอนาคตที่พึงประสงค์ที่เป็นไปได้สำหรับประเทศ และมีความสามารถในการทำอนาคตที่เลือกไว้ให้เกิดขึ้นจริง โดยเน้น ผู้บริหารแบบอนาคตนิยมจะต้องยึดอนาคตที่พึงประสงค์เป็นหลัก มีความยืดหยุ่น มีความคิดริเริ่มพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขนโยบายและแผนการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือโน้มนำให้เกิดสภาพการณ์ที่พึงประสงค์ขึ้น ไม่เป็นบุคคลที่ใจแคบและมองเห็นเพียงทางเดียว นักบริหาร นักการเมือง และนักธุรกิจที่ประสบผลสำเร็จทั้งหลาย ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มองการณ์ไกล เห็นทางเลือกในอนาคตหลายทาง และเขาจะเลือกทางเลือกที่พึงประสงค์ แล้วหาวิธีการทำให้ทางเลือกหรือเป้าหมายในอนาคตบรรลุผล นั่นคือ เขามองเห็นอนาคตและปัจจุบันเป็นเรื่องเดียวกัน เพราะสิ่งที่เขาหวังจะให้เกิดในอนาคต ก็คือสิ่งที่จะได้จากที่เขาทำในปัจจุบัน ดังที่นักอนาคตนิยมพูดอยู่เสมอว่า “The future is now” และ “Futures can be invented”

ผู้เขียนเชื่อว่า ประเทศไทยมีผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญในการบริหารและการพัฒนาประเทศมากมาย ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่า ระบบการเมืองของเราเปิดโอกาสให้พวกเขาได้แสดงความคิด และใช้ความสามารถของเขาอย่างเต็มที่หรือไม่ เมื่อผู้เขียนกล่าวถึงผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้เขียนมิได้หมายถึงเฉพาะนักวิชาการหรือนักบริหารเท่านั้น แต่ผู้เขียนหมายรวมถึงประชาชนธรรมดาๆ เช่น เกษตรกร กรรมกร นักเรียน นิสิตนักศึกษา และบุคคลในทหุวงการ เพราะผู้เขียนเชื่อว่าบุคคลในแต่ละวงการย่อมมีความเชี่ยวชาญในสาขาของตน และทุกคนมีส่วนในการบริหารและการพัฒนาประเทศทั้งสิ้น ประเทศของเราจะพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าแต่ละคนในแต่ละวงการ ช่วยกันเสริมสร้างในส่วนที่เขาคทำได้อย่างเต็มที่

LIRT

ผู้เขียนขอสรุปสั้น ๆ ว่า การแก้ปัญหาและการสร้างอนาคตเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น การสร้างอนาคตเป็นปัญหาของมนุษยชาติในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาที่ท้าทายความสามารถของมนุษย์มากที่สุดอันดับหนึ่ง คือ การสร้างอนาคตที่พึงประสงค์ เพราะนั่นหมายถึงประสิทธิภาพของมนุษย์ในการควบคุมอนาคต มาถึงตอนนี้ ผู้อ่านหลายท่านอาจเริ่มรู้สึกว่ ภาระกิจของมนุษย์ในการสร้างอนาคตที่พึงประสงค์นั้น เป็นภาระกิจที่ยิ่งใหญ่ และดูเหมือนจะไม่มีทางทำให้สำเร็จได้ เพราะสภาพความปั่นป่วนวุ่นวายที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งระบบเศรษฐกิจการเมือง/สังคม และระบบอื่น ๆ ทำให้เรารู้สึกว่าเราไม่สามารถจะควบคุมอะไรได้เลยในปัจจุบัน แล้วเหตุไฉนเราจึงจะสามารถไปควบคุมอนาคตได้ ผู้เขียนใคร่ขอย้ำในที่นี้ว่า มนุษย์เรามีความสามารถพิเศษเหนือกว่าสัตว์อื่น ๆ ตรงที่ว่า มนุษย์รู้จัก “คิด” มนุษย์มีความคิด ความสามารถ และมีความฝัน มนุษย์สามารถที่จะสร้างความฝันให้เป็นจริงได้ มนุษย์เคยฝันที่จะบินได้อย่างนก มนุษย์ก็ศึกษาและคิดหาวิธีที่จะบิน และก็ประสบความสำเร็จ ข้อสำคัญเราอย่าท้อถอย อย่าสิ้นหวังและมองโลกแต่ในแง่ร้าย เราต้องมีความมั่นใจในความคิดความสามารถของมนุษย์ เราต้องมีความฝัน และหาทางสร้างความฝันนั้นให้เป็นความจริง

การมองโลกในแง่ดีกับการมองโลกในแง่ร้าย

นักบริหารและนักการเมืองบางท่าน มักจะมองโลกในแง่ร้าย ซึ่งมีผลทำให้ขาดความคิดริเริ่มและขาดความเป็นประชาธิปไตยในการบริหาร ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด และได้ยินบ่อย ๆ ก็คือ คำกล่าวของนักบริหารและนักการเมืองบางท่านที่มีความคิดว่า ระบบการปกครองของไทยควรเป็นแบบประชาธิปไตย แต่ในทางปฏิบัติกลับกล่าวว่า ประเทศไทยยังไม่พร้อมที่จะเป็นประชาธิปไตย เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่พร้อม ยังขาดการศึกษา การสรุปดังกล่าวอาจถือได้ว่า เป็นการมองโลกในแง่ลบ และอาจได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์จากบุคคลบางกลุ่มว่า เป็นคำกล่าวหาที่รุนแรงและขาดความยุติธรรมต่อผู้ถูกกล่าวหาเป็นอย่างมาก ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อนักบริหารและนักการเมืองเชื่อว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่พร้อม ยังขาดการศึกษา เขาก็จะปิดประตู ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพราะถือว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไร้การศึกษา ย่อมไม่มีความคิด ความสามารถในการเสนอข้อคิดเห็นใด ๆ ที่จะป็นประโยชน์ในการบริหารและการปกครองประเทศ

ถ้าเรามีนักบริหารและนักการเมืองที่ชอบมองโลกในแง่ลบ และขาดความยุติธรรมกันทุกคนทุกกลุ่ม เราก็ย่อมหวังไม่ได้ว่า เช่นเหล่านั้นจะมีความจริงใจและมีความสามารถในการบริหาร และนำประเทศไปสู่ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะเขาเหล่านั้นไม่มีความเชื่อหรือไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ที่เห็นได้ชัดก็คือ การไม่เคารพพลวัตคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ โดยการไม่ยอมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม (Participation) ในระบบการบริหารและการปกครอง นักบริหาร และนักการเมืองดังกล่าวเป็นกลุ่มบุคคลที่มองโลกในแง่ลบ เน้นความสนใจไปที่สาเหตุของความล้มเหลวของระบบ มุ่งวิเคราะห์หาสาเหตุของความผิดพลาดโดยลืมนึกไปว่า สาเหตุที่เกิดขึ้นในอดีต ไม่จำเป็นต้องเป็นสาเหตุเดียวกันในปัจจุบันและในอนาคต บุคคลกลุ่มนี้จึงเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องความล้มเหลวและความผิดพลาด แต่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญในการสร้างสรรค์โอกาสที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จ เพราะเขาขาดความสามารถในการมองไกลออกไปในอนาคต เพราะผูกมัดตัวเองอยู่กับปัญหาอุปสรรคทั้งในอดีตและในปัจจุบันมากเกินไป

นักอนาคตนิยมมีความเห็นว่า เราไม่ควรมองโลกในแง่ร้าย แต่ควรมองเห็นแง่ร้ายต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น และเตรียมแผนป้องกันหรือหาทางกำจัดแง่ร้ายเหล่านั้น ในขณะเดียวกันก็แสวงหาทางเลือกที่พึงประสงค์หลายๆ ทางจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ เลือกทางเลือกที่พึงประสงค์ที่อาจเป็นไปได้ แล้วหาวิธีดำเนินการหลายๆ ทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ การมองไกลออกไปในอนาคตดังกล่าว ช่วยทำให้เรามองเห็นและเข้าใจสภาพปัญหาในปัจจุบันได้ดีขึ้นด้วย การพยายามแสวงหาและหาทางสร้างอนาคตที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นเป็นการมองโลกในทางบวก และเป็นภารกิจที่ท้าทายความสามารถของมนุษย์มากที่สุดสิ่งหนึ่ง ประชาชนไทยควรจะมีคามฝัน และหาทางสร้างความฝันนั้นให้เป็นความจริง นักบริหารและนักการเมืองควรมองเห็นความฝันของประชาชน และหาทางสร้างความฝันนั้นร่วมกับประชาชน

